

Archeologienota

Waregem, Nokerseweg
Deel 1: Verslag van Resultaten

Titel

Archeologienota Waregem, Nokerseweg. Deel 1: Verslag van Resultaten

Auteur

Delphine Saelens

Erkende archeoloog

BAAC Vlaanderen bvba
OE/ERK/Archeoloog/2015/00020

BAAC-Projectnummer

2021-0851

Plaats en datum

Gent, 18 augustus 2021

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 1934
ISSN 2033-6896

Wettelijk depot

KBR

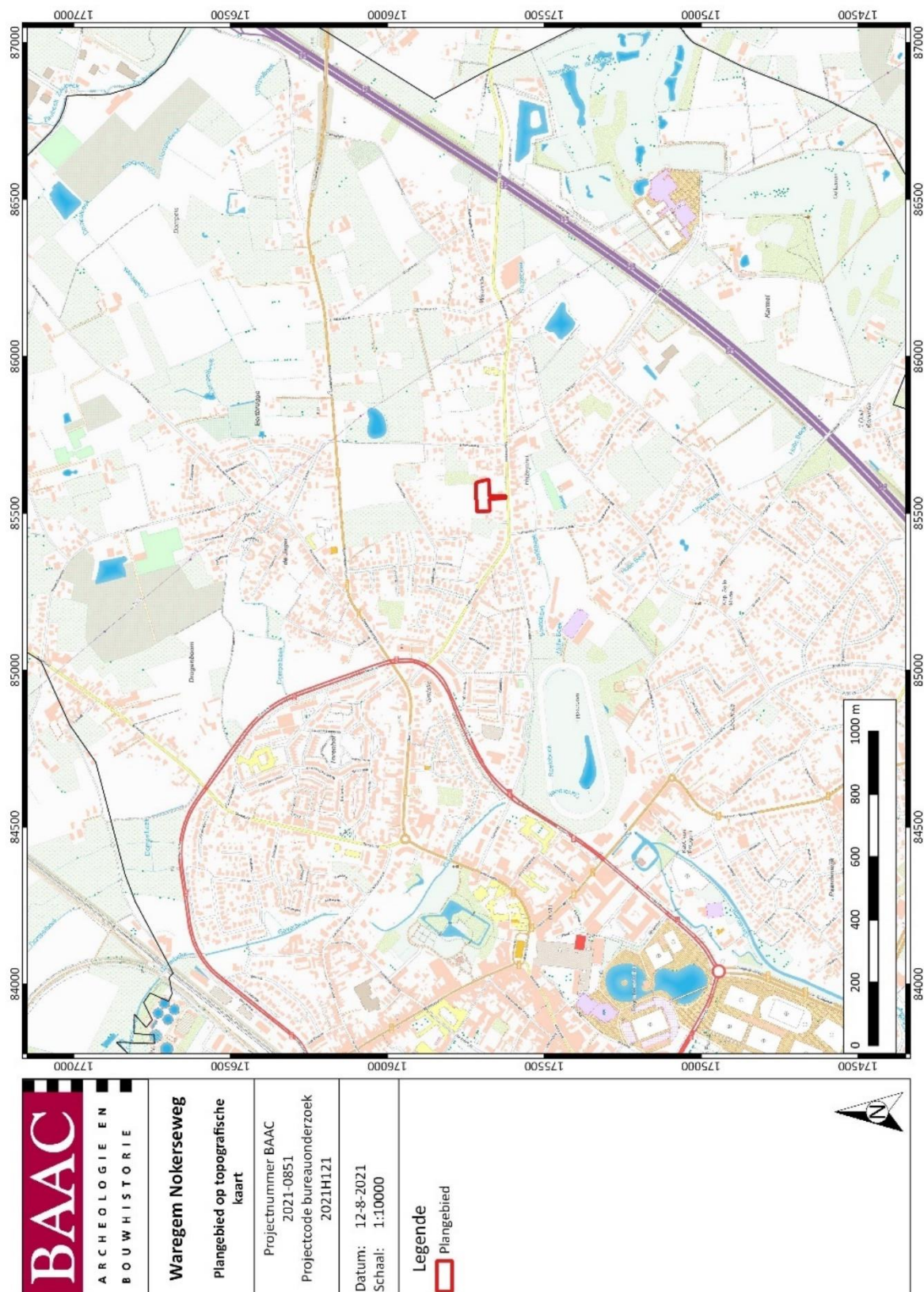
Inhoud

1	Beschrijvend gedeelte.....	1
1.1	Administratieve gegevens	1
1.2	Juridisch kader en onderzoektraject	4
1.3	Aanleiding	4
1.4	Huidige situatie en geplande werken	5
1.4.1	Huidige situatie	5
1.4.2	Geplande werken en bodemingrepen	5
1.5	Randvoorwaarden	8
2	Bureauonderzoek	9
2.1	Werkwijze en strategie	9
2.1.1	Onderzoeksdoelstelling	9
2.1.2	Onderzoeksvragen	9
2.1.3	Methoden en technieken	9
2.2	Assessment	11
2.2.1	Landschappelijk kader	11
2.2.2	Historisch kader	22
2.2.3	Cartografische bronnen	23
2.2.4	Orthofotografische bronnen	30
2.2.5	Archeologisch kader	31
2.3	Synthese onderzoeksresultaten	37
2.3.1	Datering en interpretatie onderzoeksterrein	37
2.3.2	Archeologische verwachting.....	37
2.3.3	Synthesepan	38
2.4	Besluit	39
2.4.1	Potentieel op kennisvermeerdering	39
2.4.2	Afweging noodzaak verder vooronderzoek.....	39
2.4.3	Keuze onderzoeksmethode	39
2.4.4	Afbakening onderzoeksterrein	40
3	Samenvatting	42
4	Lijsten.....	43
4.1	Figurenlijst	43
4.2	Plannenlijst	43
4.3	Tabellenlijst	43
5	Bibliografie	44

1 Beschrijvend gedeelte

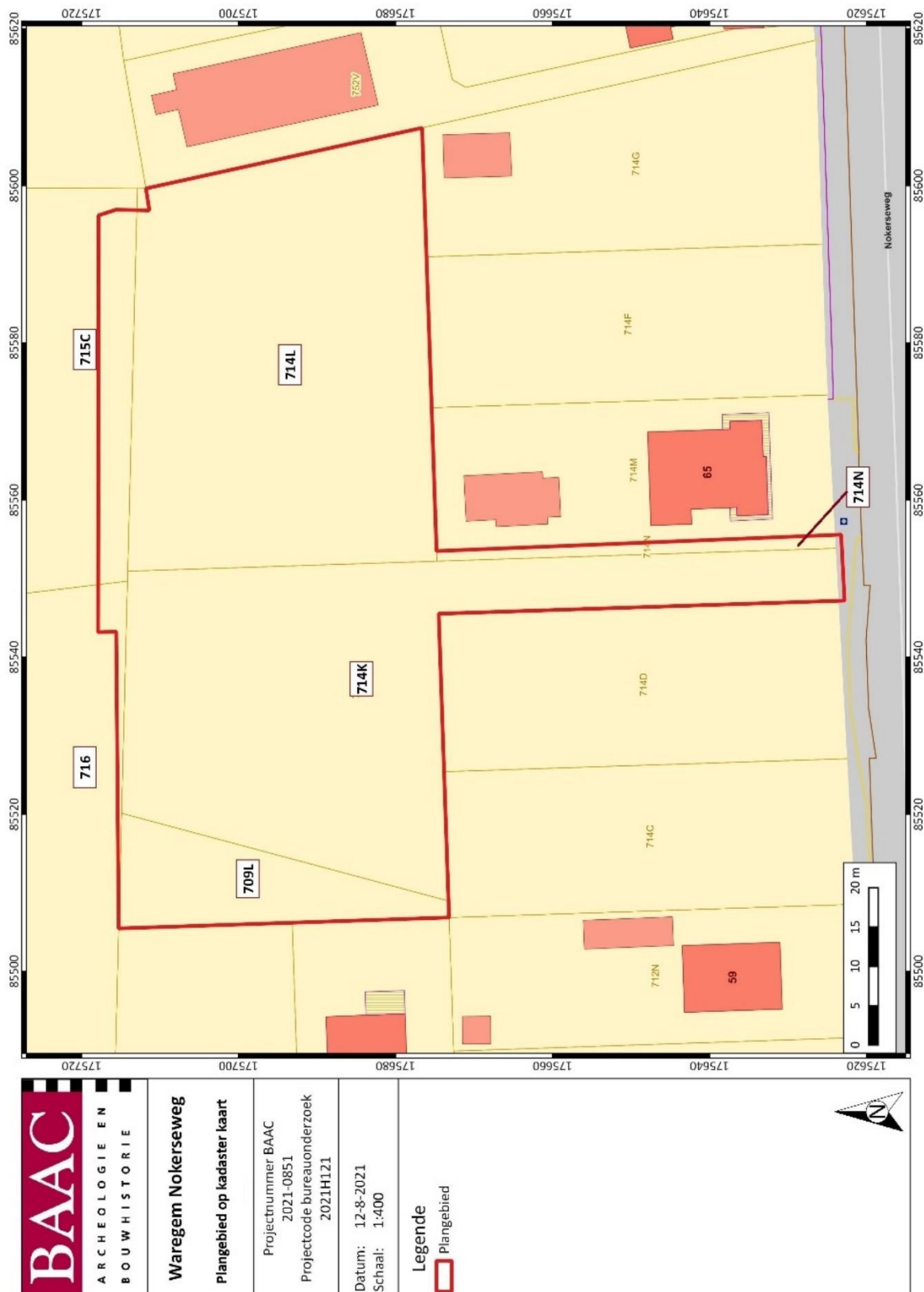
1.1 Administratieve gegevens

Naam site	Waregem, Nokerseweg
Ligging	Nokerseweg 65, Waregem, provincie West-Vlaanderen
Kadaster	Gemeente Waregem, Afdeling 2, Sectie A, Percelen 709L, 714K, 714L, 714N, 715C (deels), 716 (deels)
Coördinaten	Noordwest: x: 85505,44 y: 175715,27 Noordoost: x: 85596,21 y: 175717,82 Zuidwest: x: 74447,16 y: 175622,81 Zuidoost: x: 85555,56 y: 175623,24
Oppervlakte plangebied	4.480 m ²
Oppervlakte geplande ingrepen	4.480 m ²
Kartering gewestplan	0102 – woongebied met landelijk karakter 0900 – agrarisch gebied
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2021-0851
Bureauonderzoek	Projectcode 2021H121
	Erkende archeoloog BAAC Vlaanderen bvba (OE/ERK/Archeoloog/2015/00020)
	Betrokken actoren Delphine Saelens (archeoloog)
	Betrokken derden Niet van toepassing

Plan 1: Plangebied op topografische kaart¹ (digitaal; 1:10.000; 12/08/2021)

¹ AGIV 2021d

Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)² (digitaal; 1:250; 12/08/2021)

² AGIV 2021b

1.2 Juridisch kader en onderzoekstraject

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Het doel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen of, indien dit niet kan, het formuleren van maatregelen voor vervolgonderzoek waarbij het erfgoed *ex situ* wordt behouden.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen worden vernietigd, is een archeologisch onderzoek nodig. In eerste instantie wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het plangebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het plangebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het plangebied, kan het aangewezen zijn de gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren te onderzoeken middels een landschappelijk bodemonderzoek, een veldkartering en/of een geofysisch onderzoek. Deze onderzoeken maken alle deel uit van het **vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**. Indien op basis van de resultaten van alle nodige facetten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem niet voldoende informatie verzameld kan worden om een onderbouwde uitspraak te doen aangaande de beslissing tot behoud *in situ*, vrijgave of opgraving van het terrein, moet in een volgende fase een vooronderzoek met ingreep in de bodem worden uitgevoerd.

Het doel van het eventueel **vooronderzoek met ingreep in de bodem** is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. De hiervoor aangewezen methoden zijn archeologische boringen, proefputten en/of proefsleuven. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om een eventuele site *in situ* te behouden of, indien dit niet kan, het opstellen van een programma van maatregelen voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen) in de vorm van een opgraving. Het vooronderzoek is uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk 4.0.

1.3 Aanleiding

Naar aanleiding van een aanvraag bij een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal door de initiatiefnemer een verkaveling gerealiseerd worden. De geplande werken impliceren aanzienlijke bodemingrepen die qua omvang een directe bedreiging kunnen betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

De totale oppervlakte van het plangebied *Waregem, Nokerseweg* bedraagt ca. 4.480 m², de geplande bodemingrepen hebben dezelfde oppervlakte. Het plangebied valt buiten een beschermde archeologische site, ligt niet in een archeologisch vastgestelde zone en komt niet voor op de kaart met gebieden waarin geen archeologische waarden (meer) te verwachten zijn (GGA, gebieden geen

archeologie).³ Daarnaast werden voor het plangebied en de directe omgeving geen waarden voor 'beschermde onroerend erfgoed' opgenomen in het Geoportaal.

Aangezien het plangebied deels in woongebied ligt, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen, waarop de vergunning betrekking heeft 4.480 m² bedraagt en het om een verkavelingsaanvraag gaat, is volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 een archeologienota vereist. Deze archeologienota, waarvan akte genomen door het agentschap Onroerend Erfgoed, wordt bij de omgevingsvergunningsaanvraag gevoegd.

1.4 Huidige situatie en geplande werken

1.4.1 Huidige situatie

Het plangebied is niet bebouwd en bevindt zich ter hoogte van een akkerland. Zoals geschetst wordt in het cartografische en orthofotografisch kader (2.2.3 en 2.2.4) heeft het plangebied sinds de 18^e eeuw steeds een onbebouwd en voornamelijk agrarisch karakter gehad.

Enige uitzondering is de verharding aanwezig in het zuidoostelijke deel van het terrein op perceel 714N, waar een oprit in grind aanwezig is (Figuur 1, Plan 3).

Figuur 1: Zicht op toegang plangebied met grind oprit⁴.

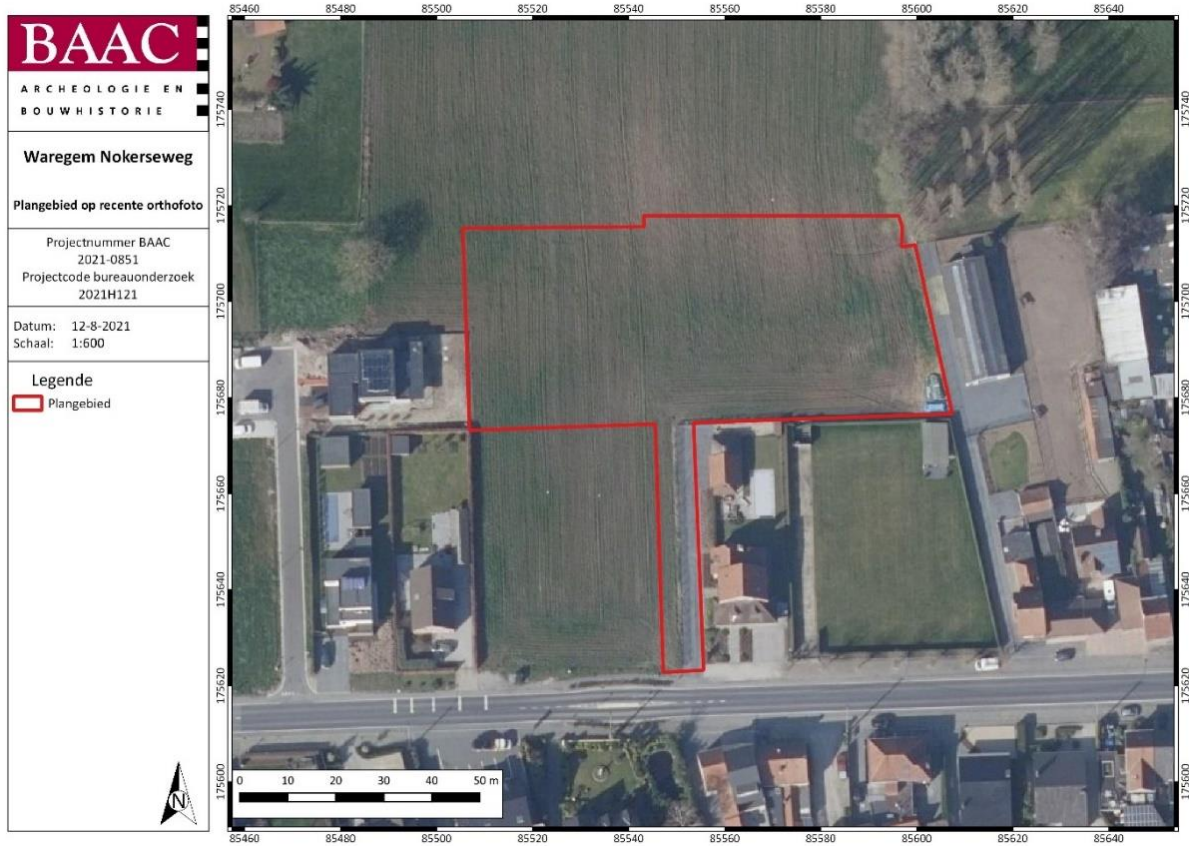
1.4.2 Geplande werken en bodemingrepen

Algemeen

De opdrachtgever plant op het terrein een verkaveling. Aangezien het om een verkavelingsaanvraag gaat, wordt uitgegaan van een volledige versterking van het terrein binnen de contour van de verkaveling en is er bijgevolg een impact op het bodemarchief. De indeling of opmaak van het verkavelingsplan, als weergegeven op Figuur 2, hoeft niet definitief te zijn voor de studie en geldigheid van deze archeologienota. De interne indeling van de verkaveling heeft geen invloed op de impactanalyse en besluitvorming. Deze is in elk geval van toepassing op de afgebeelde totaalcontour.

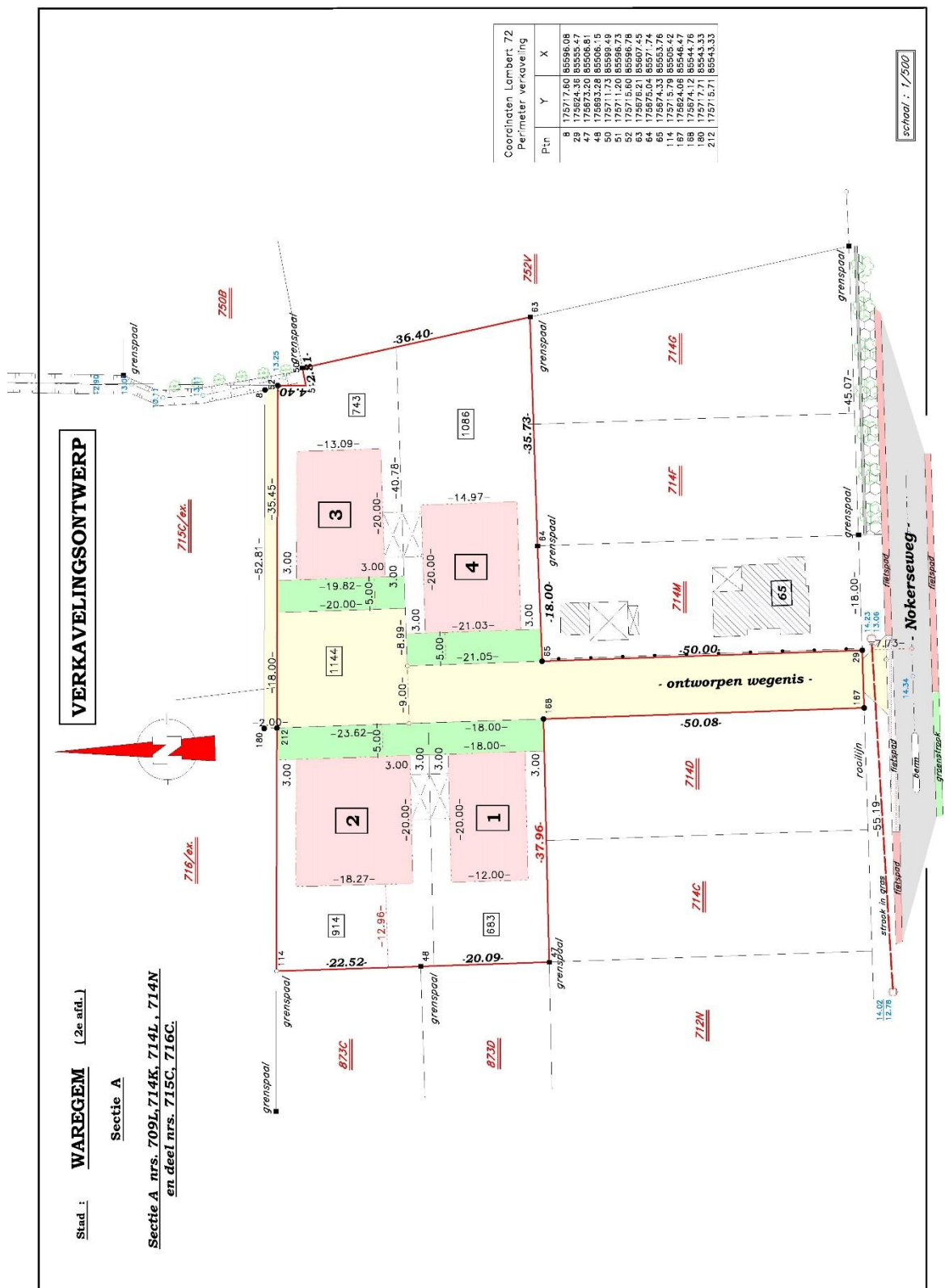
³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2021a.

⁴ Google 2021

Plan 3: Plangebied met weergave van te verkavelen terrein op orthofoto⁵(digitaal; 1:1; 12/08/2021)

⁵ AGIV 2021c

Figuur 2: Ontwerp verkavelingsplan⁶

⁶ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Impactanalyse

Aangezien het om een verkavelingsaanvraag gaat, wordt uitgegaan van een volledige verstoring van het terrein binnen de contour van het plangebied.

1.5 Randvoorwaarden

Aangezien het economisch niet wenselijk is om in deze fase reeds verder vooronderzoek uit te voeren, betreft het hier een archeologienota met uitgesteld vooronderzoek. Bijkomende financiële inspanningen zijn niet wenselijk voorafgaand aan het verkrijgen van zekerheid m.b.t. de vergunningsaanvraag. Dit houdt in dat het vervolgonderzoek zoals gesteld in het programma van maatregelen op een later tijdstip, na het verkrijgen van de omgevingsvergunning uitgevoerd dient te worden.

2 Bureauonderzoek

2.1 Werkwijze en strategie

2.1.1 Onderzoeksdoelstelling

Een bureauonderzoek kadert binnen een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Het archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek, het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische vindplaats, zonder de mogelijk aanwezige archeologische resten wezenlijk aan te tasten. Het bureauonderzoek bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem door de studie van gekende of ontsloten informatiebronnen.

2.1.2 Onderzoeksvragen

Volgende onderzoeksvragen zullen in dit bureauonderzoek behandeld worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn binnen het onderzoeksterrein:

- Wat is de aard van deze waarden?
- Wat is de impact van de geplande bodemingrepen op deze waarden?

2.1.3 Methoden en technieken

Het doel van het bureauonderzoek is de formulering van een archeologische verwachting van de onderzoekslocatie. Deze verwachting wordt opgesteld op basis van gekende landschappelijke, geologische, archeologische, historische en geografische bronnen.

Een eerste stap bij het formuleren van een archeologische verwachting voor de onderzoekslocatie is deze te situeren binnen een breder landschappelijk kader. Hierbij wordt beroep gedaan op de gekende geografische en geologische bronnen en kaarten.

Administratieve en geografische kaarten:

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Digitaal hoogtemodel
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart

- Bodemkaart

De basis van de desktopstudie bestaat verder uit een historische studie van de onderzoekslocatie en zijn directe omgeving. Hierbij wordt de gekende archeologische en historische vakliteratuur over de onmiddellijke omgeving van het plangebied geconsulteerd.

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19^e eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten. Een concrete huisgeschiedenis is uit het cartografisch materiaal alleen niet af te leiden. De kaarten kunnen wel ondersteunend werken.

Volgende historische kaarten werden opgezocht en geanalyseerd:

- CAI-kaart
- Villaretkaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Poppkaart
- Vandermaelenkaart

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

2.2 Assessment

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de beschikbare kennis inzake bodemkunde, geomorfologie, historie, cartografie en archeologie met betrekking tot het plangebied en omgeving. Deze informatie vormt de basis voor de archeologische verwachting van het onderzoeksgebied.

2.2.1 Landschappelijk kader

Topografische situering

De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op Plan 1 en Plan 2. Het plangebied is gelegen aan de Nokerseweg naast nummer 65, op ca. 1 km ten oosten van het stadscentrum van Waregem. De E17 loopt op ca. 1 km ten oosten van het plangebied. Ten westen en ten noorden ligt het Peiskeshof, ten oosten de Paterswegel. Ten zuidwesten van het plangebied, op ca. 650 m, ligt de Hippodroom van Waregem. De Nokerseweg loopt ten oosten van het centrum van Waregem, van de Zuiderlaan naar de grens met Kruishoutem.

Ca. 100 m ten zuiden van het plangebied stroomt de Soetebeek die op 1 km ten westen van het plangebied in de Gaverbeek uitmondt. Op 600 m ten noorden van het plangebied stroomt de Meersbeek. De Leie bevindt zich op 4 km ten noordwesten van het plangebied.

De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen + 9 m TAW in het noordwesten langs de Gaverbeek en + 55 m TAW in het zuidoosten, ter hoogte van Wortegem (Plan 4). Het plangebied zelf is vrij vlak en ligt tussen + 13,80 en +14,20 m TAW (Plan 5). Algemeen kan gesteld worden dat het gehele gebied van Waregem en directe omgeving gekenmerkt wordt door een zwak golvend reliëf waarbij het hoogste punt gesitueerd is nabij de Karmel. Richting het noorden neemt het reliëf af. In de brede depressie van de Gaverbeek is de bodem erg kleiig met lokaal venige sequenties. Daarrond zijn droge zanderige verhevenheden gelegen. De Gaverbeek stroomt via de vroegere Leiemeanders af naar het Leiekanaal. Het mondingsgebied van de Gaverbeek te Sint-Eloois-Vijve is sterk gewijzigd. De oorspronkelijk sterk meanderende Gaverbeekdepressie met vochtige beekdalgraslanden wisselt af met kouterruggen met een oorspronkelijk vruchtbaar open akkerland. Deze kenmerken zijn sterk vervaagd. Het landschap werd hoogstwaarschijnlijk pas vanaf de 13^e – 14^e eeuw in gebruik genomen.

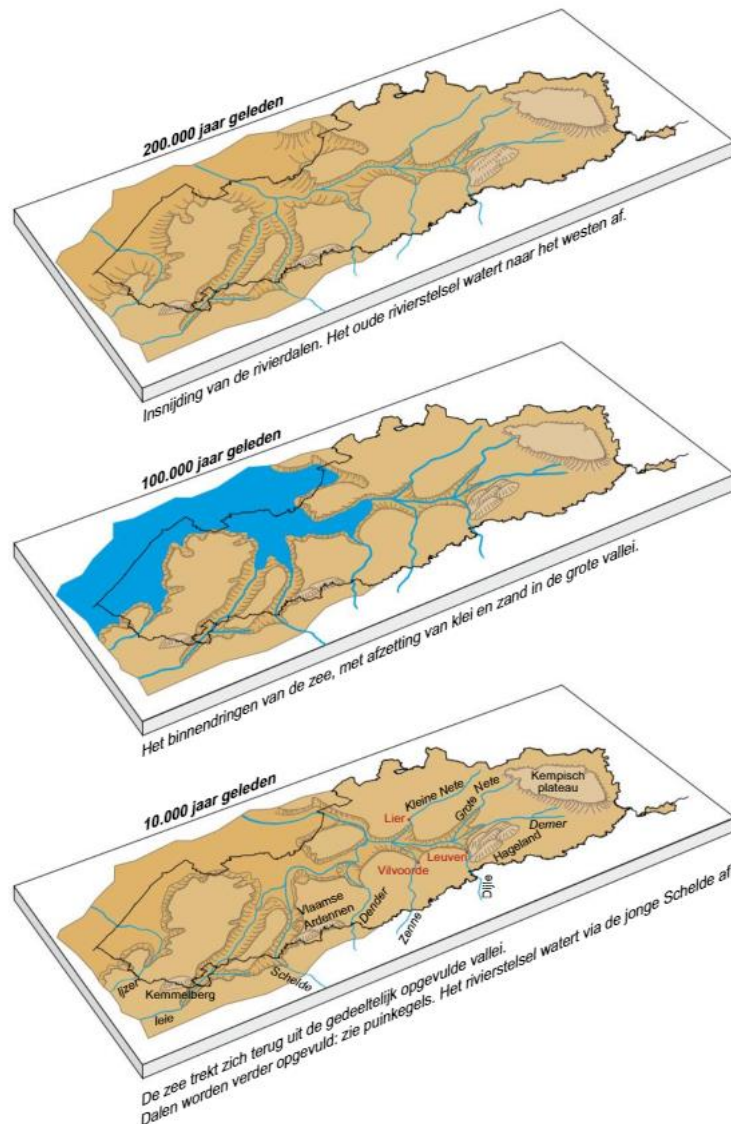
⁷ AGIV 2021a

⁸ AGIV 2021a

Landschappelijke situering

In geomorfologisch opzicht bevindt het plangebied zich op de grens van zandig Vlaanderen in het Schelde-Leie interfluvium van de Vlaamse Vallei met de zuidelijke uitloper van de Vlaamse Vallei⁹

Figuur 3: De vorming van de Vlaamse Vallei in de loop van het pleistoceen¹⁰

Het Schelde/Leie interfluvium maakt deel uit van de Vlaamse Vallei (zie Figuur 3). Dit is een depressie (in feite een complex van deels bedolven thalwegen) die vanaf het midden-cromerien door fluviaatiele processen is uitgeschuurd tot diep in het paleogeen- en neogeensubstraat en in de loop van het weichseliaan opgevuld is geraakt. De dikte van dit jong-quartaire opvulpakket kan meer dan 25 m, en plaatselijk zelfs tot 30 m bedragen. De Vlaamse Vallei vormt een lange zandige vlakte waarvan de kern is gelegen ten noorden van Gent, tussen Maldegem en Stekene. De hoogte ligt er gemiddeld lager dan 10 m +TAW. De Vlaamse Vallei heeft oostelijke en zuidelijke uitlopers. De zuidelijke uitlopers vallen min of meer samen met de Leievallei, de Boven-Schelde en Dendervallei. De oostelijke uitlopers strekken zich uit over de as Rupel-Dijle-Demer tot in de buurt van Werchter. In vergelijking met de

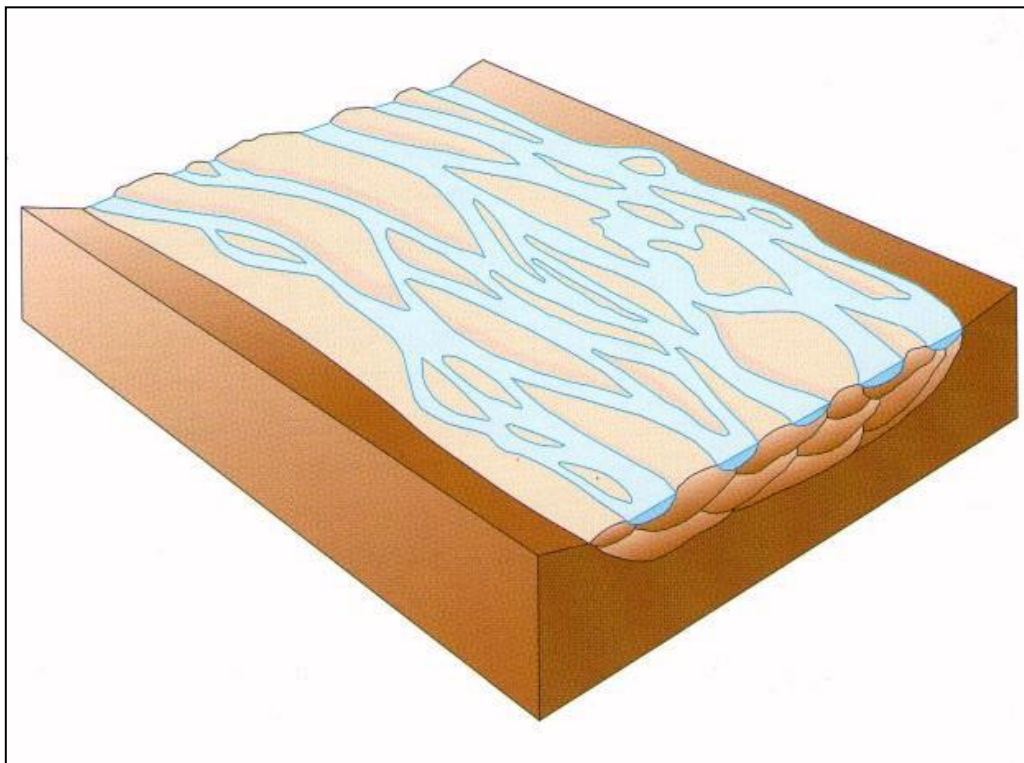
⁹ DE MOOR & MOSTAERT 1993

¹⁰ BROOThAERS 2003

Scheldevallei komen in de Leievallei dikkere afzettingen over een grotere breedte voor. Het quartaire dek is er dikker en aan de westelijke zijde ook lemiger.¹¹

De topografie van de Vlaamse Vallei wordt deels bepaald door tertiaire getuigenheuvels uit het paleogeen en neogeen, die in de ondergrond aanwezig zijn. Tevens komt op het laagterras een microreliëf voor dat is gevormd door eolische dekzanden en boreale stuifzandduinen. Daarnaast zijn lokaal ook niet-geërodeerde restanten van de verwilderde fluvioperiglaciale, pre-holocene dalbodem aanwezig in de vorm van donken. Het laagterras wordt ontwaterd door een complex van beekjes waarvan het grootste deel afwatert in de richting van de Leie of de Schelde.¹²

In het laatpleistoceen (130.000-11.650 BP¹³) werd de Vlaamse Vallei in haar definitieve vorm uitgeschuurd, tot diep in het paleogeen- en neogeensubstraat. Het diepste punt van deze uitschuring werd bereikt op de overgang van het eemiaan (130.000-117.000 BP) naar het weichseliaan (117.000 BP-11.650 BP). In deze periode waren de Leie en de Schelde meanderende rivieren met een sterk veranderende loop. De kustlijn kwam gedurende het eemiaan ongeveer overeen met de huidige kustlijn. Tijdens het weichseliaan werd het klimaat kouder en verkregen de rivieren als gevolg hiervan een vlechtend geulenpatroon (zie Figuur 4).¹⁴

Figuur 4: Schematische voorstelling van een vlechtend geulenpatroon, zoals dit in de Vlaamse Vallei actief was in het Weichseliaan¹⁵

¹¹ BORREMANS 2015 p. 211

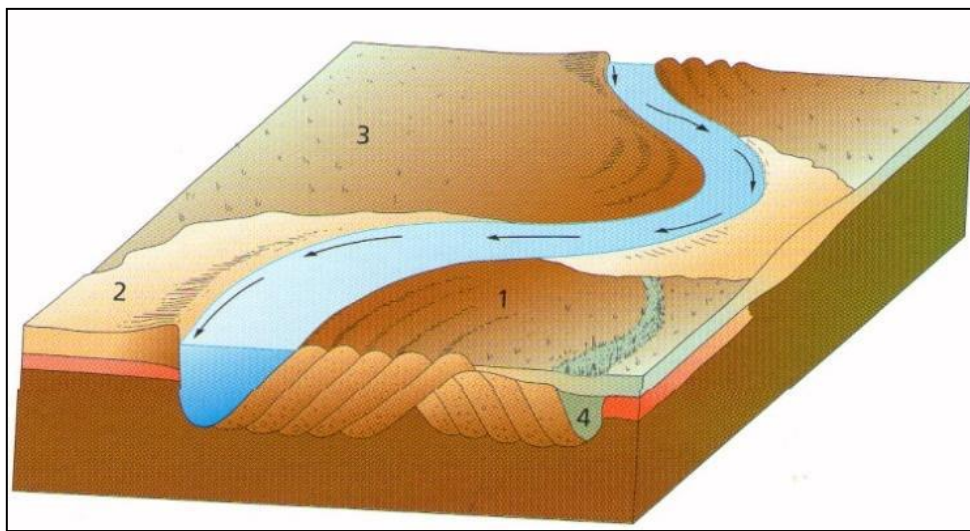
¹² DE MOOR G., VERMEIRE S. 1999

¹³ BP = *Before Present*, waarbij het heden gelijkgesteld is met het jaar 1950 n.C.

¹⁴ DE MOOR G., VERMEIRE S. 1999

¹⁵ VAN STRYDONCK et al. 2000

Tijdens het vroegpleniglaciaal (117.000-76.000 BP) was een zeer koud en vochtig klimaat, gekenmerkt door vlechtende riviersystemen en de aanwezigheid van permafrost (permanent bevroren ondergrond). Als gevolg van dit laatste waren de insnijdingen beperkt. De beperkte vegetatie zorgde voor onvoldoende bescherming van de hellingen tegen het smeltwater dat in het voorjaar vrijkwam.¹⁶ Fluvioperiglaciale accumulatie domineerde en de Vlaamse Vallei werd door geleidelijke aggradatie opgevuld met afbraakmateriaal van het paleogeen- en neogeensubstraat. Tijdens de lente werd door het smeltwater zand en leem afgezet over de ganse breedte van de vallei. Tijdens de daaropvolgende zomer nam het debiet af en trok het water zich terug naar het hoofdstroomgebied. In de actieve geulen werd nog steeds zand afgezet, terwijl in de depressies in de valleivlakte leem sedimenteerde. De fluvioperiglaciale afzettingen zijn opgebouwd uit materialen die onder koude condities werden aangevoerd, door regen- en smeltwater van sneeuw of bodemijs, en vertonen een uiteenlopende lithologische opbouw en duidelijke laterale facieswisselingen.¹⁷

Figuur 5: Schematische voorstelling van een meanderend rivierenpatroon, zoals dit in de vallei van de Leie/Schelde actief is vanaf het laatglaciaal¹⁸. 1: Kronkelwaarden (binnenkant van de rivierbocht), 2: Oeverwal (buitenkant van de rivierbocht), 3: Komgronden, 4: Oude, verlande riviermeander.

Tijdens het laatpleniglaciaal (76.000-14.640 BP) trad een zeer koude en droge periode op, waarbij de vegetatie zeer beperkt was en winden vat kregen op het zandoppervlak in een schaars begroeide poolwoestijn.¹⁹ Hierbij werden dekzandruggen afgezet die transversaal op de toen heersende noord- tot noordwestelijke winden lagen. Door superpositie ontstond een langgerekte dekzandgordel, met een steile, zuidwaarts gerichte lijzijde en een zachte noordwaarts gerichte loefzijde. Het gaat hierbij om een pakket van kalkloze, homogene en goed gesorteerde, fijne tot middelmatig fijne zanden met een dikte van 1 tot 5 m. De noordwaarts gerichte afwatering werd hierdoor afgedamd, waardoor langs de zuidrand van dekzandrug verschillende paleomeren ontstonden. Het verwilderde riviersysteem boog oostwaarts af om via het doorbraakdal van Hoboken en de Beneden-Schelde zijn weg naar de zee te zoeken.²⁰

¹⁶ VERBRUGGEN et al. 1991 p. 360-361

¹⁷ BORREMANS 2015 p. 216-217

¹⁸ VAN STRYDONCK et al. 2000

¹⁹ VERBRUGGEN et al. 1991 p. 361

²⁰ BORREMANS 2015 p. 219

Tijdens het laatglaciaal (de laatste fase van het weichseliaan, 14.640-11.650 BP) en in het holoceen (11.650 BP tot nu) verbeterde het klimaat opnieuw en verkregen de Leie en Schelde opnieuw een meanderend patroon (zie Figuur 5). Het huidige oppervlak valt dan ook grotendeels samen met dat van de laatste fluvioperiglaciale afzettingen uit het weichseliaan. De rivieren sneden zich vanop dat niveau in, wat mede gefaciliteerd werd door de verdwijnende permafrost, waardoor een laagterras ontstond. Later werden deze vroegholocene dalen als gevolg van de stijgende zeespiegel en erosiebasis weer gedeeltelijk opgevuld met alluviale afzettingen.²¹ Tijdens de koudere dryasperioden binnen het laatglaciaal werden rivierduinen gevormd door lokale verstuiving van zanden uit de drooggevalen rivierbeddingen. Soms werden deze tijdens het holoceen nog eens lokaal herwerkt, waardoor stuifzandduinen ontstonden.²²

Gedurende het holoceen heeft de Leie zich als een *underfit river* ingesneden in de brede vallei. Heden ten dage heeft de rivier een breedte van enkele tientallen meter en slingert zij zich met grote meandervormige kronkels doorheen de valleibodem. In de loop van de tweede helft van de negentiende en twintigste eeuw werd de loop van de Leie en de Schelde steeds meer rechtgetrokken in het kader van een grootschalig moderniseringsprogramma dat de waterafvoer moest verbeteren en de rivier bevaarbaar maken voor grotere schepen. Hierbij werden dijken aangelegd, oevers verstevigd en oude meanders afgesneden. Als gevolg hiervan werd het historische landschapspatroon deels weggevaagd en werden veel van de oorspronkelijke gras- en meerslanden opgehoogd voor landbouw, industrie en bewoning.²³

Paleogeen en neogeen (tertiair)

De omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door afzettingen van de Formatie van Kortrijk en meer bepaald door afzettingen van het Lid van Moen (Plan 6). De Formatie van Kortrijk omvat doorgaans een kleilig facies met macrofossielen. Het wordt opgesplitst in het Lid van Mont-Héribu, Saint-Maur, Moen en Aalbeke. Het plangebied is volledig gekarteerd binnen het Lid van Moen.

Het Lid van Moen omvat heterogene siltige tot zandige afzettingen. Nummulites planulatus worden eveneens aangetroffen. De kleur is overwegend grijs en kan kleihoudend zijn.²⁴

Quartair

Op de quartairgeologische kaart 1:50.000 is het plangebied gekarteerd als profieltype 10 (Plan 7). De beschrijving van de verschillende lithologische eenheden hieronder gebeurt van boven naar onder, of van jong naar oud.

Eerst komen zandige tot zandlemige eolische afzettingen voor die homogeen zijn bovenaan en onderaan is een alternatie van zand- en leemlagen aanwezig. De afzettingen kunnen gedateerd worden vanaf het weichseliaan en zijn voornamelijk dekzanden.

Verder komen nog zandige vlechtende rivierafzettingen voor waarbij de textuur zeer fijn tot medium zand is. Soms zijn er lemige intercalaties die weinig kunnen zijn. Tenslotte komen daaronder grofkorrelige vlechtende rivierafzettingen voor. Het zijn meerdere fining-up cycli die grindhoudend zijn. Grindrijk zand komt eveneens voor aan de basis, halffijn zijn tot klei komt voor aan de top.²⁵

²¹ DE MOOR G., VERMEIRE S. 1999

²² BORREMANS 2015 p. 219

²³ DE MOOR 1997

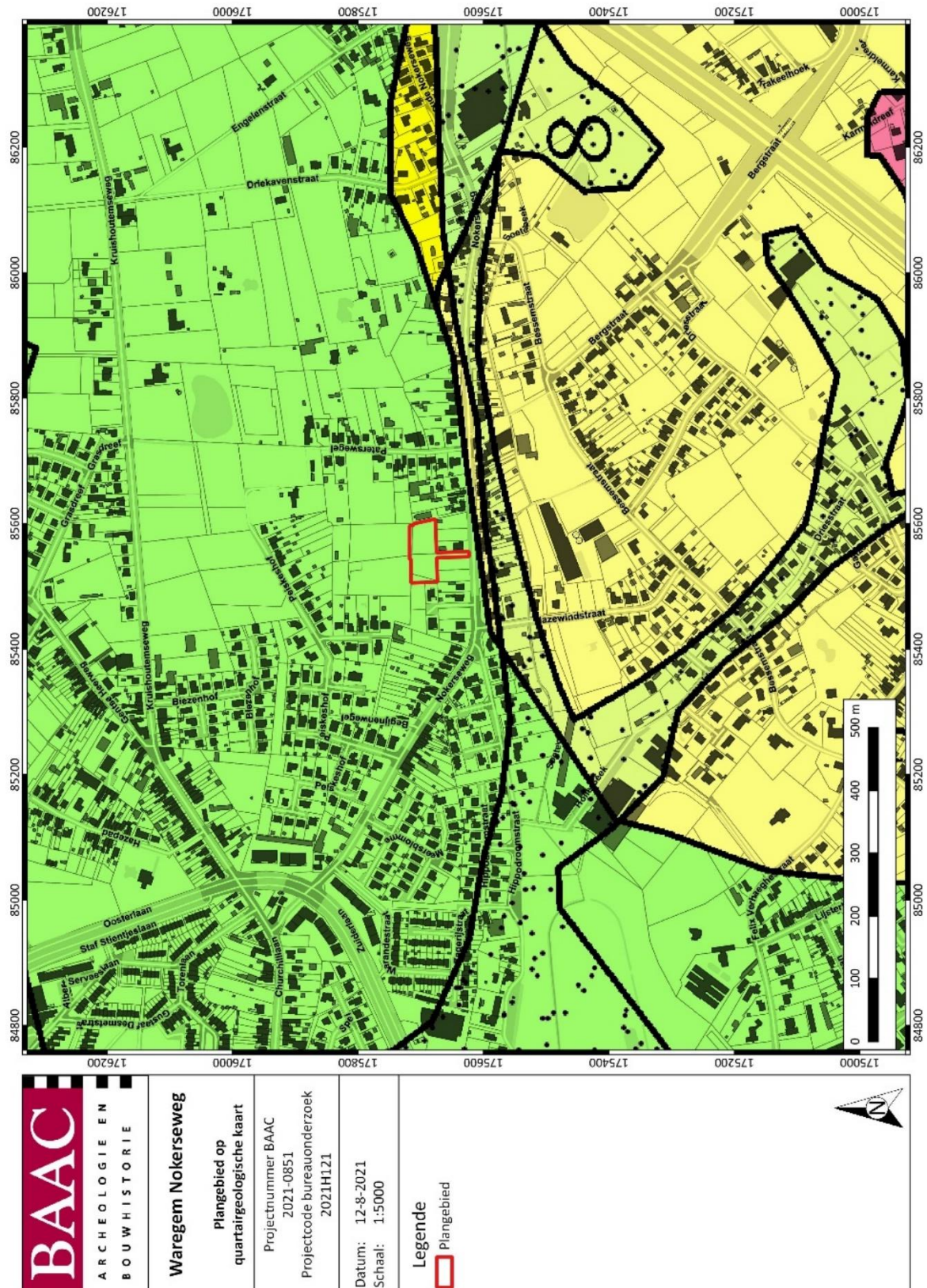
²⁴ DE GEYTER 1999

²⁵ JACOBS et al. 1999

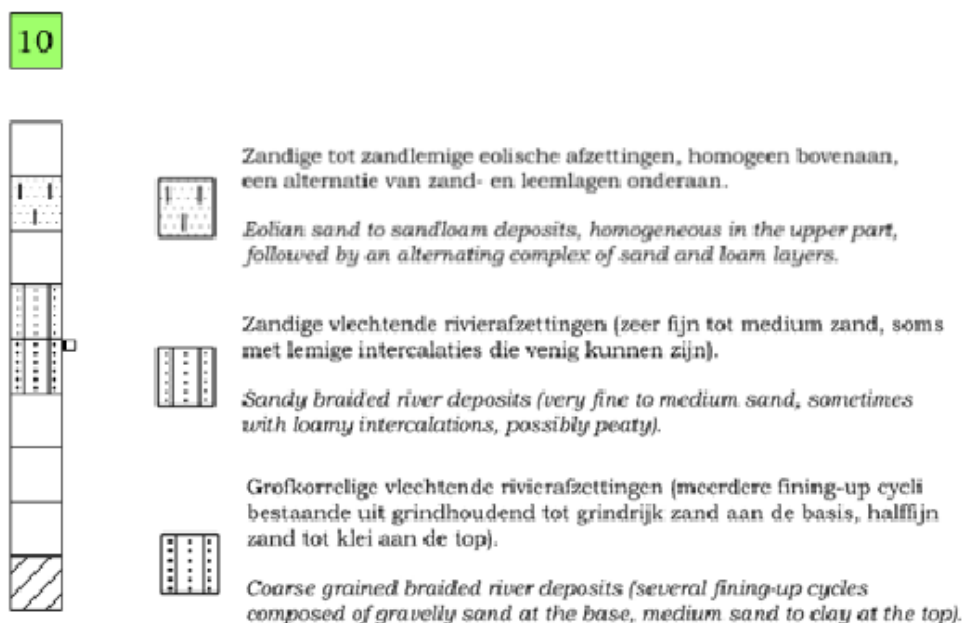
Plan 6: Plangebied op de tertiairgeologische kaart²⁶ (digitaal; 1:50.000; 12/08/2021)

²⁶ DOV VLAANDEREN 2021b

Plan 7: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:50.000²⁷ (digitaal; 1:50.000; 12/08/2021)

²⁷ DOV VLAANDEREN 2021c

Figuur 6: Kenmerken van de quartairgeologische kaart betreffende het plangebied²⁸

Bodem²⁹

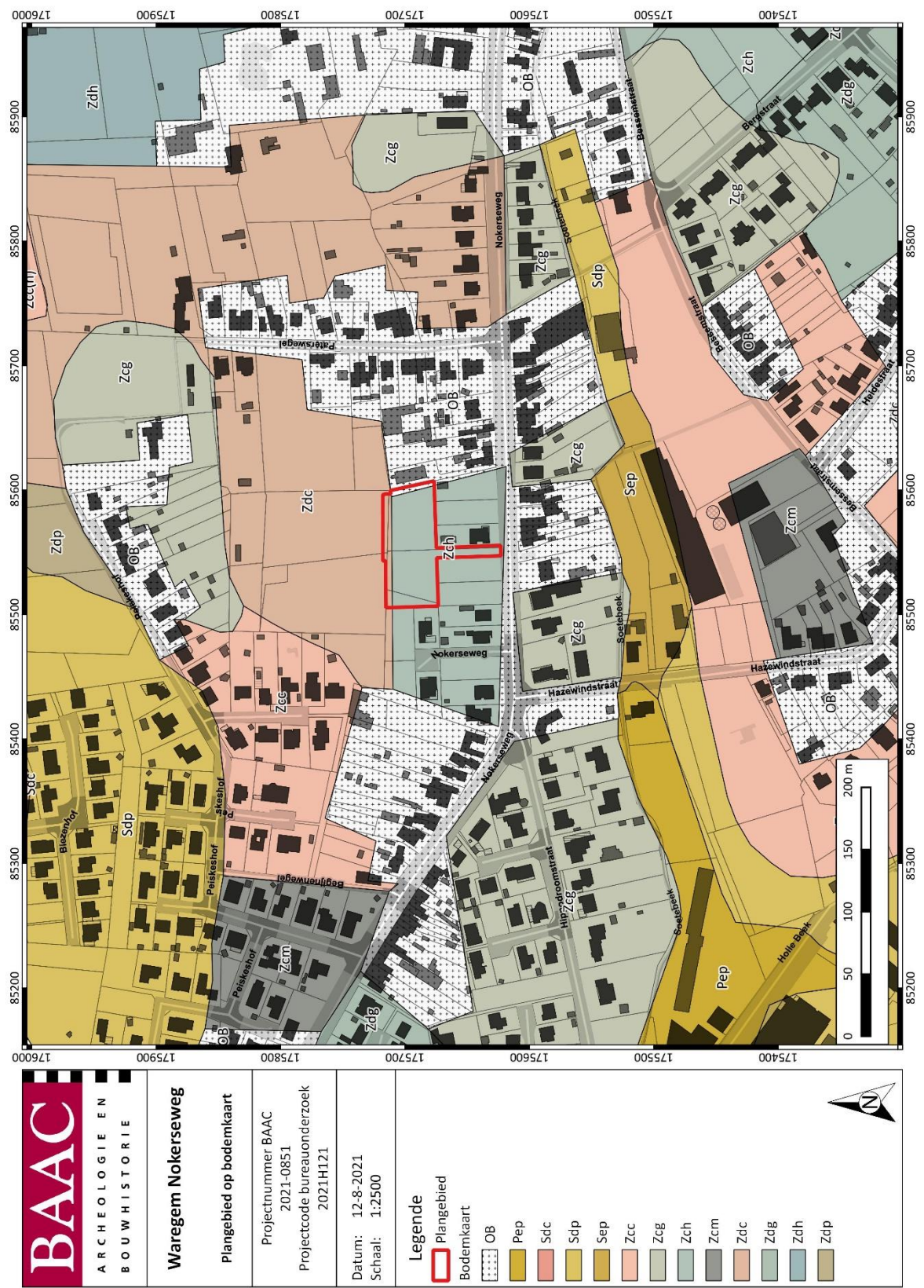
Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied grotendeels gekarteerd als **Zch**-grond: een matig droge, zwak gelyige zandgrond met verbrokkelde ijzer en/of humus B-horizont (Plan 8). Deze gronden zijn podzolgronden. De bouwvoor is humeus en tussen 30 en 60 cm dik. De Podzol B is tussen 20 en 30 cm dik en is verbrokkeld in harde concretionen.

Het uiterste noorden van het plangebied wordt gekarteerd als een matig natte, matig gleyige zandbodem met sterk gevlekte textuur (bij lemige sedimenten) of verbrokkelde (bij zandige sedimenten) textuur B-horizont (**Zdc**). De bouwvoor is meestal donker grijsbruin, humeus en tot 30 cm dik. Deze rust op een 10-20 cm dikke overgangshorizont met daaronder een sterk gevlekte textuur B-horizont.

Rondom het plangebied komen voornamelijk bebouwde zones voor. Ten zuiden van het plangebied, ter hoogte van de Hollebeek en de Soetebeek komen matig natte tot natte lemige zandbodems zonder profiel voor.

²⁸ DOV VLAANDEREN 2021c

²⁹ DOV VLAANDEREN 2021a

Plan 8: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen³⁰ (digitaal; 1:20.000; 12/08/2021)

³⁰ DOV VLAANDEREN 2021a

2.2.2 Historisch kader³¹

Het plangebied is gelegen in de stad Waregem. De naam van de stad zou afgeleid zijn van Waro- ingaheim ofwel woonplaats van de Waro clan. Deze benaming komt voor het eerst voor in de historische bronnen vanaf 826 maar zou al zijn oorsprong kennen in de Frankische periode.

Informatie uit de steentijden, metaaltijden en Romeinse periode is schaars voor Waregem en haar deelgemeenten. Slechts verspreid werden enkele steentijdvondsten gedaan. Hierbij ging het enkel om kleine concentraties van vuursteen. In het zuidelijke deel van Waregem werden enkele vondsten gedaan uit de metaaltijden en de Romeinse tijd.

Tijdens de vroege middeleeuwen, omstreeks de 5^e en 6^e eeuw, worden de Frankische akkers door inwijkelingen ingenomen. Vervolgens worden deze akkers ingenomen door hofsteden die later uitgroeiden tot domeinen en heerlijkheden. Deze bevinden zich op de hoger gelegen delen in het landschap, op de zogenaamde kouterruggen.

In de volle middeleeuwen, na de invallen van de Noormannen, maakt Boudewijn II gebruik van het verzwakte laat-Karolinische rijk om Waregem te gebruiken als jachtgebied. In de 2^e helft van de 10^e eeuw wordt het grondgebied geschonken door Arnulf I de Grote aan de Gentse Sint-Pietersabdij samen met gronden in Desselgem en Beveren. In deze periode bestaat Waregem voornamelijk uit overstromingsgebied langs de Gaverbeek of tot een heide gedegenereerd bos. Tot Waregem behoren ook Tategem, Potegem en het Sauselewoud. Zowel Tategem als Potegem verdwijnen snel (tussen de 10^e en de 13^e eeuw). Potegem wordt in de historische bronnen wel nog vermeld bij het Kasteel van Potegem.

In de 11^e en 12^e eeuw hervormt Graaf Boudewijn V de indeling van het graafschap Vlaanderen. Hij verving de oudste bestuurlijke indelingen (pagi) door kasselrijen. Het plattelandsdistrict kwam onder leiding van een burggraaf. Waregem werd bij de kasselrij van Kortrijk gevoegd. Tot de 13^e eeuw bezat de Gentse Sint-Baafsabdij nog tal van gronden te Waregem. Geleidelijk aan wordt het gebied herverdeeld door heren die zichzelf wilden verrijken. Zo werd het centrum van Waregem omringd door grondgebied van de heren van Dendermonde. Het dorpscentrum werd geschonken aan het Onze-Lieve-Vrouwekapittel van Doornik. Vanaf deze periode kent Waregem een bevolkingstoename waardoor het uitgestrekte Methalawoud in het zuidelijke deel van Waregem ontgonnen werd en dienst deed als landbouwgrond.

In de 13^e eeuw scheidt de kasselrij Oudenaarde zich van deze van Kortrijk waardoor Waregem net op het snijpunt tussen beide komt te liggen. De grens wordt gevormd door de Kasselrijbeek en de Gaverbeek. Tal van hoven kennen in de 13^e tot 15^e eeuw hun oorsprong, waaronder het Nieuwenhove, Goed Sint-Jan. In het begin van de 15^e eeuw geeft Filips De Goede de opdracht om aan de samenloop van de Gaverbeek en de Kasselrijbeek een kasteel te bouwen.

Waregem blijft tot de 16^e eeuw een zekere bloei kennen tot de opkomst van het protestantisme, de Beeldenstorm en de reactie van de katholieke Spaanse vorsten in de tweede helft van de 16^e eeuw leiden tot een ontvolking van de hele streek. De verschillende hofsteden worden verwoest alsook de kerk van Waregem en de onbewerkte landbouwgronden. Er wordt in 1586 melding gemaakt dat slechts 33% van de akkers bewerkt worden. Het kasteel raakt in verval en wordt pas in de tweede helft van de 17^e eeuw vernieuwd door Jehan van Vichten. Waregem doet in deze periode eveneens een poging om de economie op te waarderen door een markt te organiseren. Deze kan echter niet concurreren met de markten te Kortrijk, Oudenaarde, Deinze, Tielt en Wakken waardoor de economie en de ontwikkeling van de stad slechts erg traag gaat.

³¹ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021, 15690

Het is pas in de 18^e eeuw dat Waregem terug wat aan belang wint door de aanleg van de steenweg Gent-Kortrijk. Hierdoor is een rechtstreekse verbinding naar Waregem mogelijk. Hierdoor neemt de economie in de stad toe en wordt een wekelijkse zaterdagmarkt opgericht waarbij voornamelijk de linnenhandel en vlasspinnerij een grote bloei kent. Op het einde van de 18^e eeuw slaat het noodlot opnieuw toe en worden de gewesten geplunderd door de Fransen. Kerkelijke goederen worden verkocht.

In de 19^e eeuw herleeft de stad opnieuw en vindt een belangrijke uitbreiding plaats van de bestaande transportinfrastructuur. De spoorwegverbinding tussen Kortrijk en Gent wordt aangelegd en Waregem krijgt een eerste station. Het is in 1847 dat de allereerste paardenren georganiseerd wordt. In 1854 krijgt Felix de Ruyck de toelating om “Waregem Koerse” te organiseren op de weide en de zaailanden gelegen aan de Holstraat. Tegenover het kasteel van Potegem. Het orgelpunt van de race is een sprong over de Gaverbeek. Dit gebeuren vindt nog elk jaar plaats en is het symbool geworden van Waregem.

De Nokerseweg zou volgens De Flou voor het eerste vermeld worden in 1846. De straat is vernoemd naar de verbinding tussen Waregem en Nokere. De straat vormt samen met de Churchillstraat in zijn verlengde de grens tussen de kasselrijen Kortrijk (noordelijke straathelft) en Oudenaarde (zuidelijke kant). Deze grens wordt in stippellijn weergegeven op de Ferrariskaart (Plan 10). In de 2e helft van de 18e eeuw bestaat de bebouwing uit gespreide volumes. Er is een lichte concentratie op de zuidelijke straatkant aan de kruising met de Besemstraat. Ook op de Atlas de Buurtwegen wordt een straat aangeduid als *Chemin de Knocke à Nokere* (Plan 12). In 1932 wordt het historische tracé van de weg rechtgetrokken en vermoedelijk wordt de straat hierbij ook verhard. In 1970 wordt de weg naar het zuiden verlegd door de aanleg van de E17. Het voormalige deel van de steenweg wordt vanaf nu de Oude Nokerseweg. Vroeger kwam voornamelijk gespreide bebouwing voor langs de weg en had de omgeving een voornamelijk agrarische functie. Op heden is de straat voornamelijk bebouwd.³²

2.2.3 Cartografische bronnen

Villaret (1745-1748)

Op de Villaretkaart³³ (Plan 9) staat het plangebied aan de Nokerseweg afgebeeld ten oosten van het kruispunt met de Hazewindstraat. In het zuiden wordt ook de Bessemstraat reeds afgebeeld. De Nokerseweg volgt nog zijn oude loop, langs de huidige Oude Nokerseweg ten oosten van het plangebied. Het centrum van Waregem ligt ten westen van het plangebied. Ten noorden van het plangebied wordt de Gentse Heerweg afgebeeld en ten oosten de Driekavenstraat en de Engelenstraat. De omgeving wordt gekenmerkt door akkerlanden, weilanden, bosgebieden en woeste gronden. Het plangebied zelf lijkt gekarteerd als woeste grond en deels als bosgebied. De bebouwing langs de Nokerseweg is gering en situeert zich voornamelijk ten oosten, nabij *Poteghem*.

Ferraris (1771-1778)

Op de Ferrariskaart³⁴ (Plan 10) is te zien dat het plangebied zich ten noorden van de grens tussen de twee kasselrijen (Kortrijk en Oudenaarde) bevindt. In tegenstelling tot de Villaretkaart wordt de Hazewindstraat hier niet afgebeeld. Wel is onmiddellijk ten zuiden van het plangebied een beek zichtbaar, vermoedelijk de Soetebeek. Het bosbestand is iets afgenomen ten opzichte van de Villaretkaart. Het plangebied zelf en de naburige percelen worden nu afgebeeld als akkerlanden. Er zijn langsheen de Nokerseweg enkele nieuwe gebouwen zichtbaar, maar het plangebied zelf is nog

³² INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021, 15314

³³ GEOPUNT 2021f

³⁴ KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2020

steeds onbebouwd. Ten westen wordt een grote zone gekarteerd als beekvallei, ter hoogte van de Gaverbeek.

Vandermaelen (1846-1854)

Ter hoogte van het plangebied worden op de Vandermaelenkaart³⁵ (Plan 11) meerdere 'cabarets' (herbergen) afgebeeld: Lindekens Cab, Haezewind Cab, Winkelken Cab, Cabatorie Cab. Op de Vandermaelenkaart wordt de Haezewindestraat wel weer weergegeven. Het plangebied wordt grotendeels als akkerland afgebeeld. Het uiterste noorden wordt nog ter hoogte van bosbestand gekarteerd. Er zijn enkele woningen zichtbaar langs de Nokerseweg, maar het plangebied zelf is onbebouwd. Ten westen van het plangebied wordt een molen weergegeven. Ook de Hollebeek en de Gaverbeek worden afgebeeld.

Atlas der Buurtwegen (1843-1845)

Op de Atlas der Buurtwegen³⁶ (Plan 12) wordt het plangebied aan de Chemin nr. 3 afgebeeld, de Nokerseweg. De Hazewindestraat, Bessemstraat en Hippodroomstraat worden ook afgebeeld. Het plangebied zelf is nog steeds onbebouwd. De percelering komt deels overeen met de huidige kadastrale indeling. Ten noorden van het plangebied worden twee grote percelen afgebeeld die overeenkomen met percelen 716 en 715C. Het plangebied zelf wordt als een groot perceel afgebeeld, perceel 175. In het westen is een perceelsgrens zichtbaar die overeenkomt met de huidige perceelsgrens van perceel 709L.

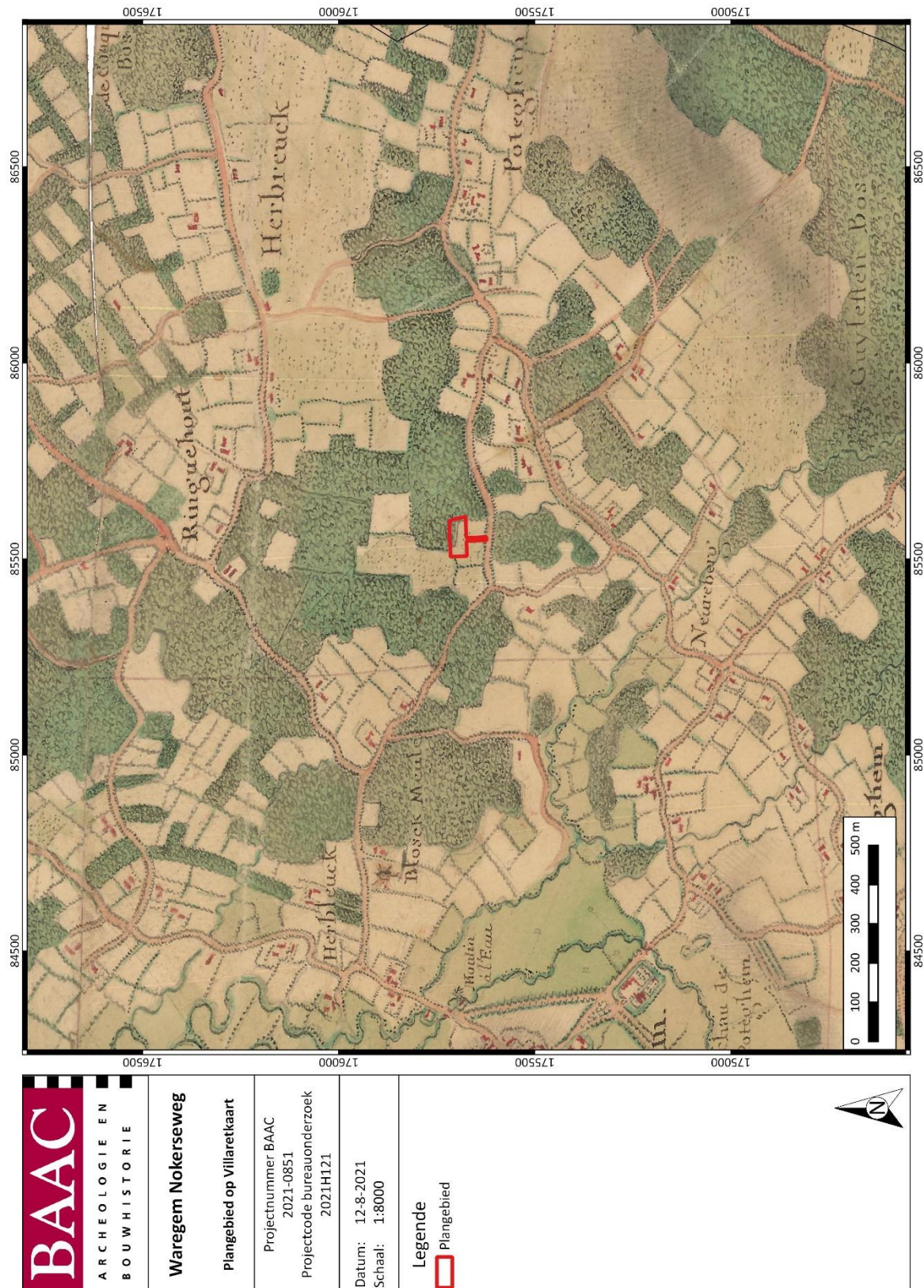
Popp (1842-1879)

De Poppkaarten³⁷ (Plan 13) geven ter hoogte van het plangebied dezelfde situatie weer als deze op de Atlas der Buurtwegen. Het plangebied is nog steeds onbebouwd. De perceelnummers komen meer overeen met de huidige (74, 716, 715).

³⁵ GEOPUNT 2021g

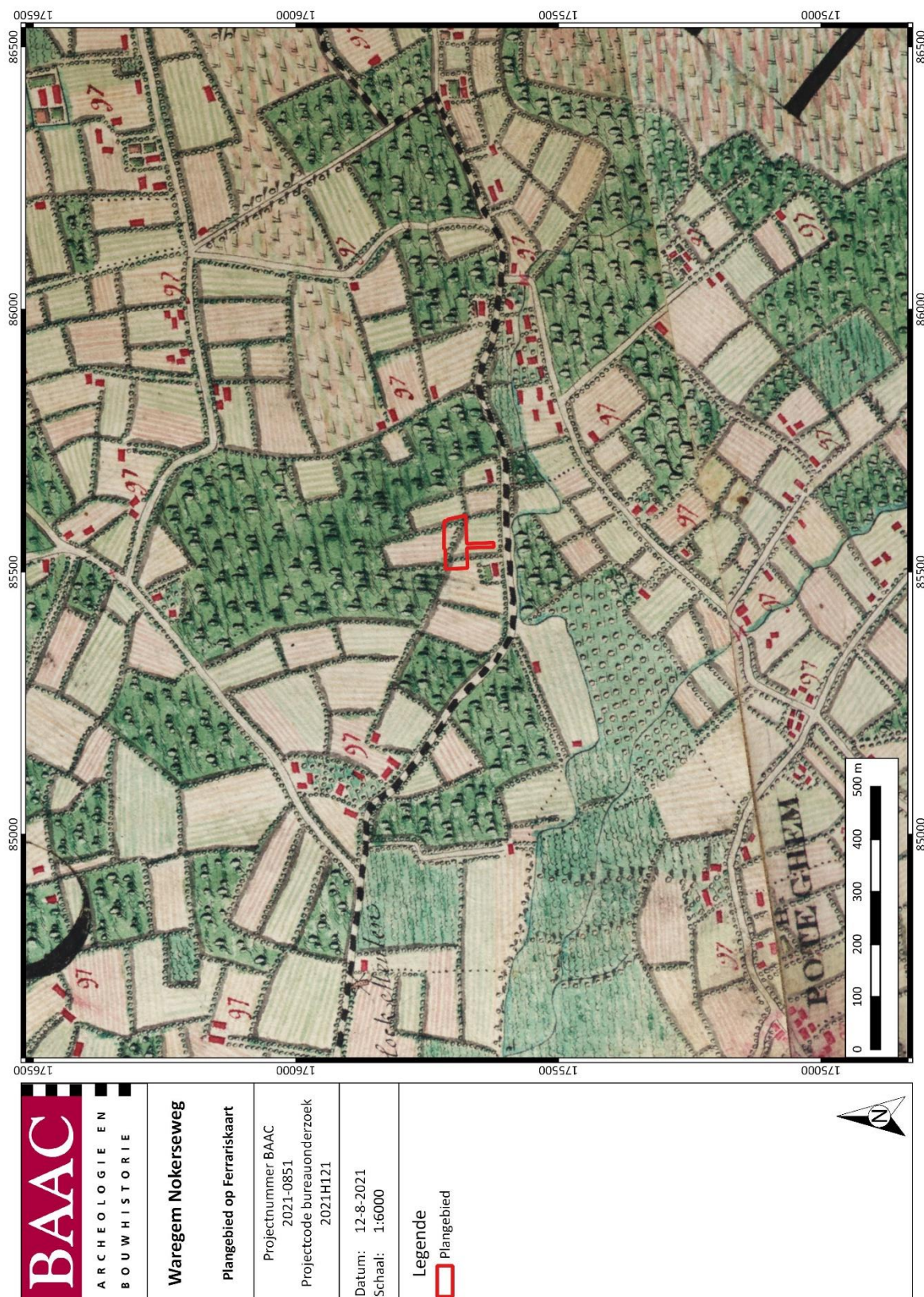
³⁶ GEOPUNT 2020

³⁷ KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2020

Plan 9: Plangebied op de Villaretkaart³⁸ (analoog; onbekend; 12/08/2021)

³⁸ GEOPUNT 2019a

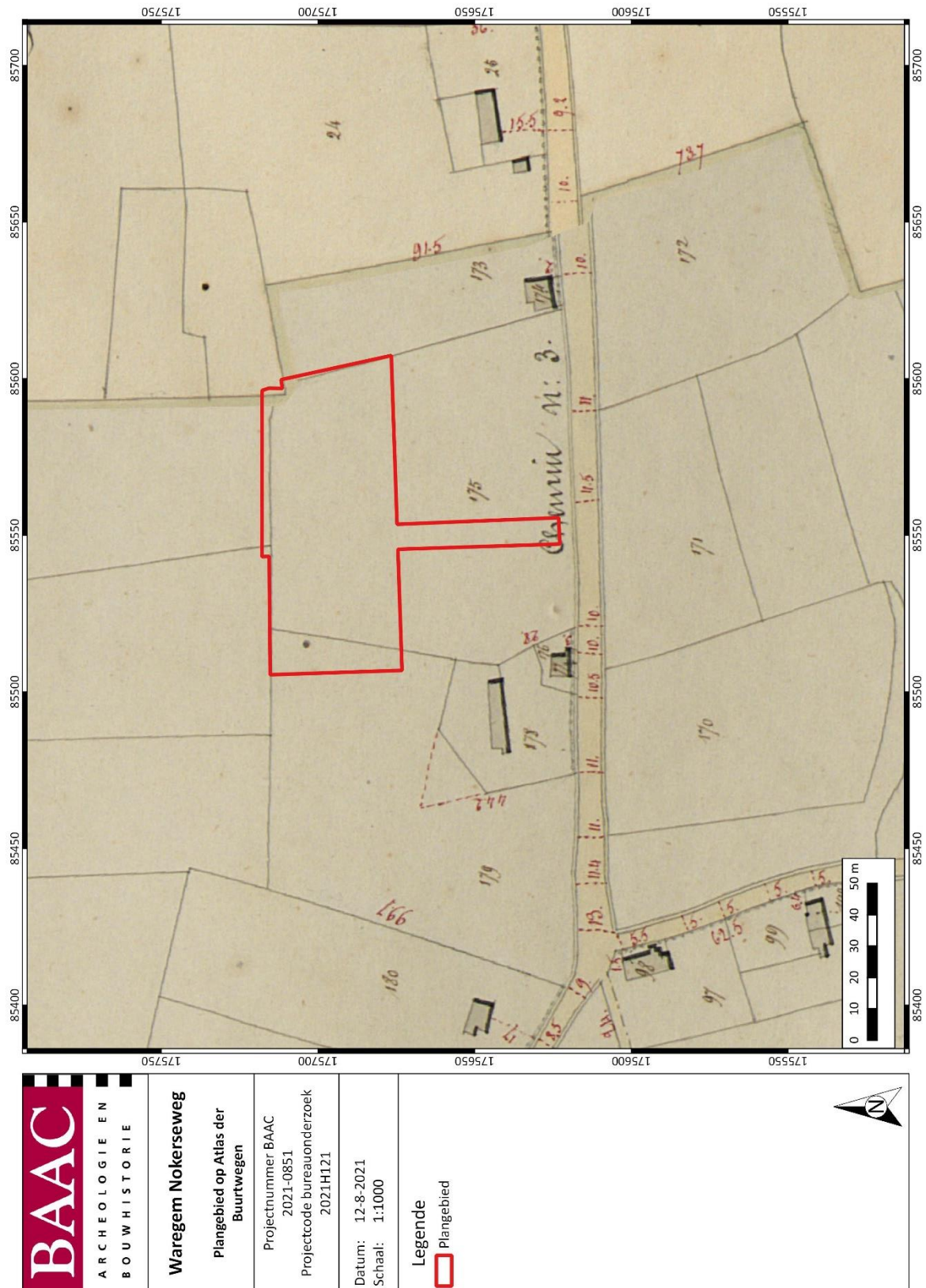
Plan 10: Plangebied op de Ferrariskaart³⁹ (analoog; 1:25.000; 12/08/2021)

³⁹ GEOPUNT 2021c

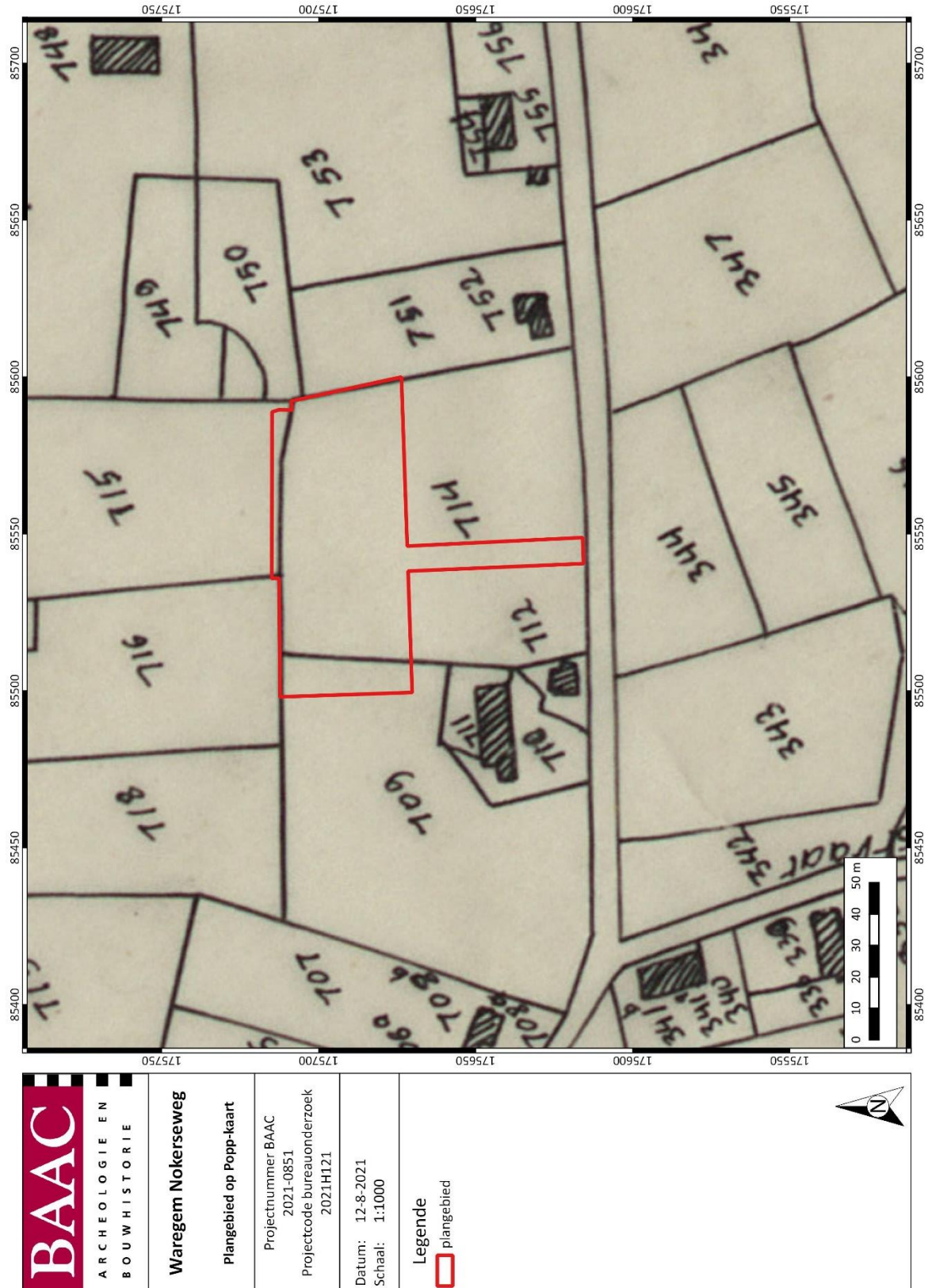
Plan 11: Plangebied op de Vandermaelenkaart⁴⁰ (analoog; 1:20.000; 12/08/2021)

⁴⁰ GEOPUNT 2021d

Plan 12: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen⁴¹ (analoog; 1:2500; 12/08/2021)

⁴¹ GEOPUNT 2021b

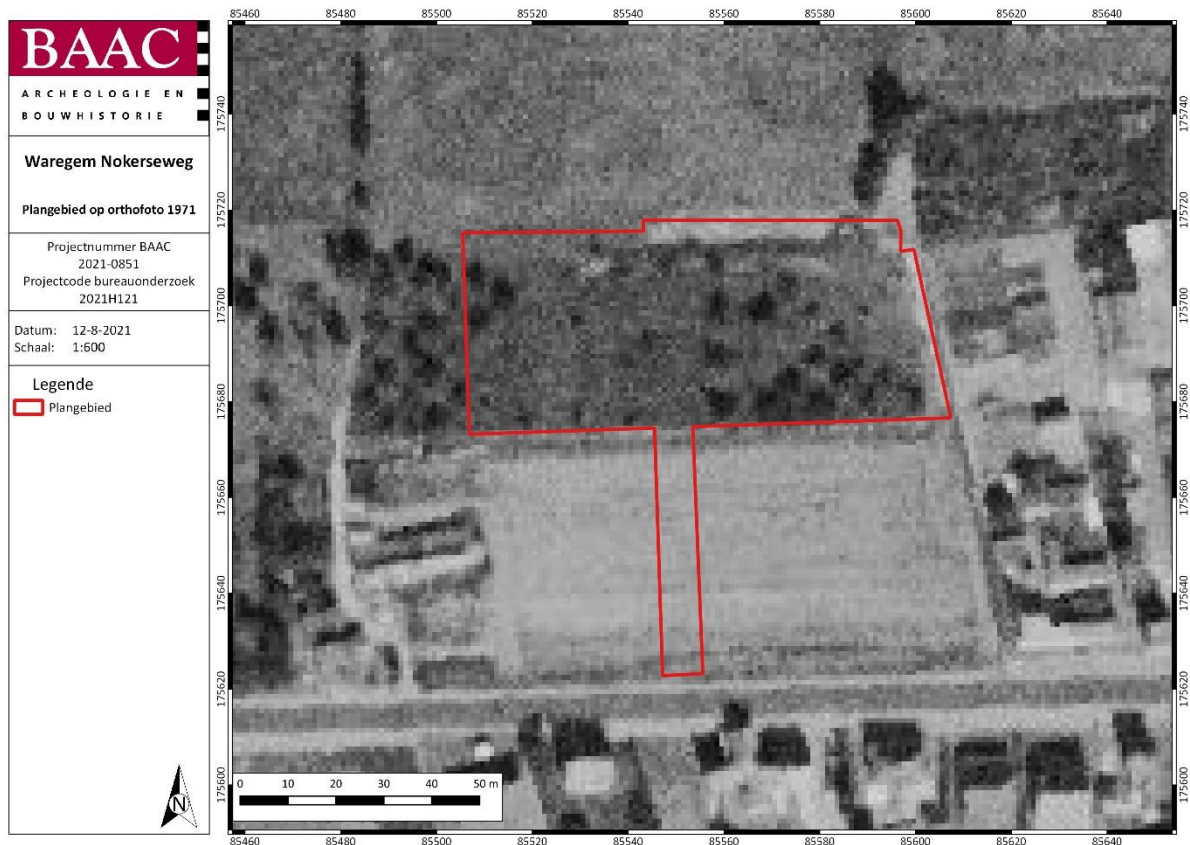

Plan 13: Plangebied op de Poppkaart⁴² (analoog; 1:1.250-1:7.500; 12/08/2021)

⁴² GEOPUNT 2021e

2.2.4 Orthofotografische bronnen

Op de luchtfoto uit 1971 (Plan 14) is zichtbaar dat het zuidelijke deel van het plangebied als akkerland in gebruik is. Het noordelijke deel lijkt braakliggend terrein met enkele bomen. Op de luchtfoto uit 2000-2003 (Plan 15) is het volledige plangebied alsook de terreinen ten zuidwesten en ten noorden van het plangebied als akkerland in gebruik.

Plan 14: Plangebied op de orthofoto uit 1971 (digitaal; 1:1; 12/08/2021)

Plan 15: Plangebied op orthofoto 2000-2003 (digitaal; 1:1; 12/08/2021)

2.2.5 Archeologisch kader

Centrale Archeologische Inventaris

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is een databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Dit overheidsinstrument helpt een inschatting maken over het archeologisch potentieel van het plangebied. Voor het plangebied zelf geen archeologische waarden gekend (Plan 16).⁴³ In een straal van ca. 2 km rondom het projectgebied zijn de volgende meldingen gekend (Tabel 1):

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.⁴⁴

CAI-NUMMER	OMSCHRIJVING
76518	KERK SINT-AMANDUS EN SINT-BLASIUS – OPGRAVING 1984 VOLLE ME: ROMAANSE KERK, GRAVEN ROMEINS: TEGULAE, AW
154831	EERTBRUGGE – GRAFHEUVEL – LUCHTFOTOGRAFIE 1992

⁴³ CAI 2021

⁴⁴ CAI 2021

224104	FELIX VERHAEGHESTRAAT – LATE ME EN NIEUWE TIJD – GREPPEL, GRACHT – PROEFSLEUVENONDERZOEK 2018
981476	GALGEKNOK – NIEUWE TIJD – EXECUTIEPLAATS – CARTOGRAFIE
151728	GRASDREEF I – LATE EN POST ME – GRACHTEN, GREPPELS, KUILEN, PAALSPOREN – PROEFSLEUVENONDERZOEK 2010
156703	MOLEN KEUKELDAM – ME – WATERMOLEN – HISTORISCHE STUDIE
224037	NOKERSEWEG – LATE ME EN NIEUWE TIJD – GRACHTEN, AW, KUILEN – PROEFSLEUVENONDERZOEK 2018
979901	FRANKLIN ROOSEVELTLAAN – RECENTE SPOREN – PROEFSLEUVENONDERZOEK 2020

Het aantal gekende archeologische waarden in de omgeving van het plangebied is gering. In een straal van 2 km rondom het plangebied zijn tot op heden slechts acht CAI-locaties gekend, waarvan de helft het resultaat zijn van recent gravend archeologisch vooronderzoek (proefsleuvenonderzoek), waarvan enkele hieronder kort beschreven worden. De overige gekende CAI-locaties rondom het plangebied betreffen een molen (CAI 156703), een circulaire grafheuvel die aan de hand van luchtfotografie geïdentificeerd werd (CAI 154831) en een executieplaats uit de nieuwe tijd (CAI 981476). De oudste sporen en vondsten uit de omgeving werden vastgesteld bij een opgraving in de Sint-Amandus- en de Sint-Blasiuskerk in 1984 (CAI 76518), in het centrum van Waregem op ca. 1,4 km ten westen van het plangebied. Hier werden namelijk, naast bouwfasen uit de volle middeleeuwen, verschillende Romeinse vondsten en sporen aangetroffen. Onder andere enkele fragmenten van tegulae, imbrices en maalstenen, naast tal van fragmenten van gebrandschilderd aardewerk dat gedateerd kan worden tussen de 1^e en 3^e eeuw. Dit materiaal werd aangetroffen in een zandige laag met nederzettingssafval.

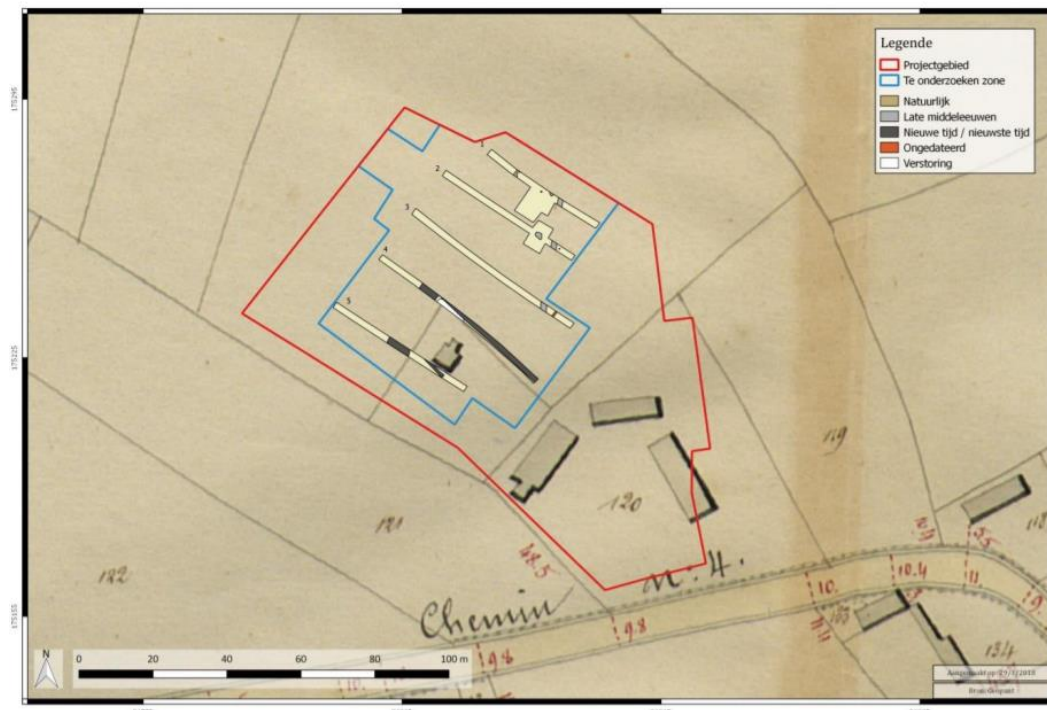
Onder andere aan de **Nokerseweg (CAI 224037)**, op ca. 500 m ten westen van het plangebied, vond in 2018 een proefsleuvenonderzoek plaats. Onder de bouwvoor werd een verbrokkelde B-horizont waargenomen die in het zuiden van het terrein dikker was dan in het noorden. Hieronder bevond zich de moederbodem. De relatief weinig aangetroffen sporen betroffen voornamelijk grachten en greppels. Er werden slechts enkele paalkuilen en kuilen aangetroffen, die vaak een natuurlijke of recente oorsprong hadden. Uit de grachten werd aardewerk uit de middeleeuwen aangetroffen. Daarnaast bleek er ook sterke verstoring aanwezig op het terrein door recente bebouwing. Gezien de weinige relevantie van de sporen werd geen verder onderzoek aanbevolen.⁴⁵

Op ca. 600 m ten noorden van het plangebied werd in 2010 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd op een terrein aan de **Grasdreef (CAI 151728)**. Ook dit onderzoek leverde, naast natuurlijke en bodemkundige sporen, voornamelijk sporen van grachten en greppels op. Er werden slechts twee mogelijk kuilen en drie paalsporen aangetroffen. Ook het vondstenmateriaal is uiterst beperkt. Op basis van de vondsten worden de sporen in de late en postmiddeleeuwen gedateerd. De greppels en grachten betreffen vermoedelijk oude perceelsgrenzen. Gezien de weinig relevante archeologische sporen, werd geen bijkomend onderzoek geadviseerd.⁴⁶

⁴⁵ DERWEDUWEN 2018

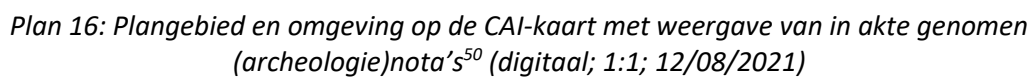
⁴⁶ DE LOGI & VAN CAUWENBERGH 2010

⁴⁷ BRUYNINCKX 2018

Figuur 8: Allesporenkaart Felix Verhaeghestraat op Atlas der Buurtwegen⁴⁹

⁴⁹ BRUYNINCKX 2018

BAAC Vlaanderen Rapport 1934

Ander archeologisch onderzoek in de regio*Tabel 2: (Archeologie)nota's en/of eindverslagen in de regio*

AN(BS)/N/EV ID	TOPONIEM	ONDERZOEK	ADVIES
AN ID2291 N ID8878	WAREGEM NOKERSEWEG	BOZ, PS	GEEN VERVOLG
AN ID6992	WAREGEM FELIX VERHAEGHESTRAAT	BOZ, LBO, PS	GEEN VERVOLG
AN ID5950	WAREGEM KRUISHOUTEMSEWEG	BOZ	PS
AN ID17114	WARGEM DOMPELPARK	BOZ	LBO EN WAT DAARUIT VOLGT

De onderzoeken aan de Nokerseweg en Felix Verhaeghestraat werden hierboven reeds toegelicht bij de CAI.

Naar aanleiding van een verkaveling aan de **Kruishoutemseweg** op 400 m ten noordwesten van het plangebied werd een bureauonderzoek uitgevoerd (AN ID5950). De bureaustudie kon een verhoogde verwachting opstellen voor sporensites. Het rurale karakter van het plangebied, gecombineerd met gekende landschappelijke en archeologische gegevens zijn hiervoor de argumentatie. Hierdoor werd bijkomend onderzoek geadviseerd, in de vorm van een proefsleuvenonderzoek. Tot op heden is dit onderzoek nog niet gepubliceerd.

Ook aan het **Dompelpark**, op ca. 600 m ten noordwesten van het plangebied werd een bureauonderzoek opgemaakt naar aanleiding van een nieuwbouwproject (AN ID17144). Gezien de aantrekkelijk landschappelijke ligging, is er nog een trefkans op archeologisch erfgoed ter hoogte van het terrein. Er kon een verwachting opgesteld worden op zowel in situ steentijd artefactensites als op jongere sporensites. Bijkomend onderzoek werd geadviseerd, in eerste instantie in de vorm van een landschappelijk bodemonderzoek. Indien er een steentijdpotentieel aanwezig blijkt, dient dit verder onderzocht te worden. Nadien dient nog een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden. tot op heden is dit onderzoek nog niet gepubliceerd.

2.3 Synthese onderzoeksresultaten

2.3.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Het bodembestand lijkt niet aangetast te zijn gedurende de laatste eeuwen. Op het historische kaartmateriaal en oude luchtfoto's wordt het plangebied steeds afgebeeld als akkerland. Enkel op de Villaretkaart wordt het noordelijke gedeelte van het plangebied nog gekarteerd als bosgebied.

In de omgeving van het plangebied dateren de oudste sporen en vondsten uit de Romeinse periode. Echter deze sporen werden aangetroffen in het centrum van Waregem, op ca. 1,4 km ten westen van het plangebied. Ook uit de volle en late middeleeuwen zijn meerdere archeologische meldingen gekend. Er kan dus een menselijke occupatie vanaf minstens de Romeinse periode vastgesteld worden in de omgeving rondom het plangebied.

2.3.2 Archeologische verwachting

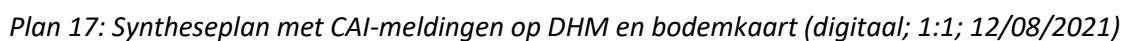
In de volgende paragraaf worden de resultaten van het bureauonderzoek gesynthetiseerd tot een concrete archeologische verwachting voor het onderzoeksterrein. Het bureauonderzoek bracht volgende relevante elementen aan het licht:

- **Paleolandschappelijke ligging:** Het plangebied ligt op de grens van zandig Vlaanderen in het Schelde-Leie interfluvium van de Vlaamse Vallei met de zuidelijke uitloper van de Vlaamse Vallei. Het plangebied ligt vlak ten noorden van de Soetebeek en op ca. 1 km ten oosten van de Gaverbeek. Ter hoogte van het plangebied komen matig natte tot matig doge zandgronden met een gevlekte of gebrokkelde ijzer- of humus B-horizont voor.
- **Cartografische bronnen:** De Nokerseweg wordt op alle historische kaarten reeds weergegeven. Op de oudste kaarten is de bebouwing zeer gering, en deze neemt geleidelijk aan toe. Het plangebied zelf was steeds onbebouwd en deed overwegend dienst als akkerland.
- **CAI en ander archeologisch onderzoek:** Bij recente proefsleuvenonderzoeken in de omgeving van het plangebied werden voornamelijk landbewerkingssporen (greppels) aangetroffen uit de late middeleeuwen en jongere perioden. Er zijn enkele Romeinse vondsten gekend, op 1,4 km ten westen van het plangebied. Het gebrek aan sporen en vondsten uit andere perioden kan echter mogelijk gelinkt worden aan het gebrek aan systematisch onderzoek in de omgeving.
- **Gekende verstoring:** Het plangebied is eeuwenlang in gebruik geweest als akkerland, wat een beperkte verstoring van ploegen en draineren met zich mee kan brengen. Er werd geen bebouwing vastgesteld op het plangebied.
- **Geplande verstoring:** Aangezien het om een verkavelingsaanvraag gaat, wordt uitgegaan van een volledige verstoring van het terrein.

Er zijn tot op heden geen archeologische waarden uit de steentijd gekend in de omgeving van het plangebied. Door de paleolandschappelijke ligging van het plangebied nabij een beek kan de aanwezigheid van steentijdvondsten echter niet uitgesloten worden. Bijkomend wijzen de aangegeven bodemtypes in en rondom het plangebied mogelijk op de aanwezigheid van een begraven bodem.

Het plangebied heeft een gemiddelde verwachting voor het aantreffen van sporensites uit de Romeinse periode en de metaaltijden. Bewoningssporen worden eerder verwacht op de hoger gelegen delen in het landschap, maar het valt niet uit te sluiten dat dergelijke sporen ook kunnen voorkomen in de lager gelegen delen. De kans op bewoningssporen uit de (late) middeleeuwen is gemiddeld tot hoog. Deze perioden zijn het best vertegenwoordigd in de omgeving rondom het plangebied. Het

2.3.3 Synthesepplan

2.4 Besluit

2.4.1 Potentieel op kennisvermeerdering

Het bureauonderzoek kon een matige verwachting opstellen voor bewoningssites uit de steentijden, metaaltijden en Romeinse periode. Er zijn in omgeving rondom het plangebied weinig tot geen gekende archeologische waarden uit deze perioden. Voor sporensites uit de (late) middeleeuwen kon er ook een verhoogde verwachting opgesteld worden aangezien sporen uit deze periode reeds aangetroffen werden bij recente proefsleuvenonderzoeken.

De gekende verstoring ter hoogte van het plangebied is beperkt. Het plangebied werd op basis van het historische kaartmateriaal tot op heden steeds afgebeeld als landbouwgrond. Mogelijk heeft het eeuwenlange ploegen de intactheid van de bodem aangetast. Aangezien er een verkaveling wordt gepland, wordt uitgegaan van een volledige verstoring van het plangebied en bijgevolg een grote impact op het bodemarchief.

Gezien de beperkte archeologische kennis van de omgeving, is er een groot potentieel op kennisvermeerdering aanwezig voor alle perioden en specifiek voor steentijdsites en sporensites uit de metaaltijden en Romeinse periode. Echter, om dit kennispotentieel beter in te schatten, moet de bodemopbouw en eventuele verstoringen binnen het plangebied beter in kaart gebracht worden. Het exacte kennispotentieel kan bijgevolg nog onvoldoende bepaald worden op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek.

2.4.2 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Op basis van het uitgevoerde archeologisch vooronderzoek is er onvoldoende informatie over de aan- of afwezigheid van een archeologische site. Het kennispotentieel kon onvoldoende bepaald worden. Op basis van de beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek⁵¹ is verder vooronderzoek dan ook noodzakelijk.

2.4.3 Keuze onderzoeksmethode

Tabel 3: Overzicht van de keuze onderzoeksmethode

METHODE	MOGELIJK	NUTIG	SCHADELIJK	NOODZAKELIJK	MOTIVATIE
GEOFYSISCH ONDERZOEK	NEE	NEE	NEE	NEE	VERMOEDELIJKE SPOREN BESTAAN VOORNAMELIJK UIT GRONDSPOREN, BIJGEVOLG IS DEZE METHODE MINDER GESCHIKT OM TOE TE PASSEN
VELDKARTERING	NEE	NEE	NEE	NEE	GEEFT GEEN INFO OVER DE AANWEZIGHEID VAN EEN MOGELIJKE SITE, ENKEL OF ER EEN MATERIAAL AANWEZIG IS UIT EEN BEPAALDE PERIODE. HET EEUWENLANGE GEBRUIK

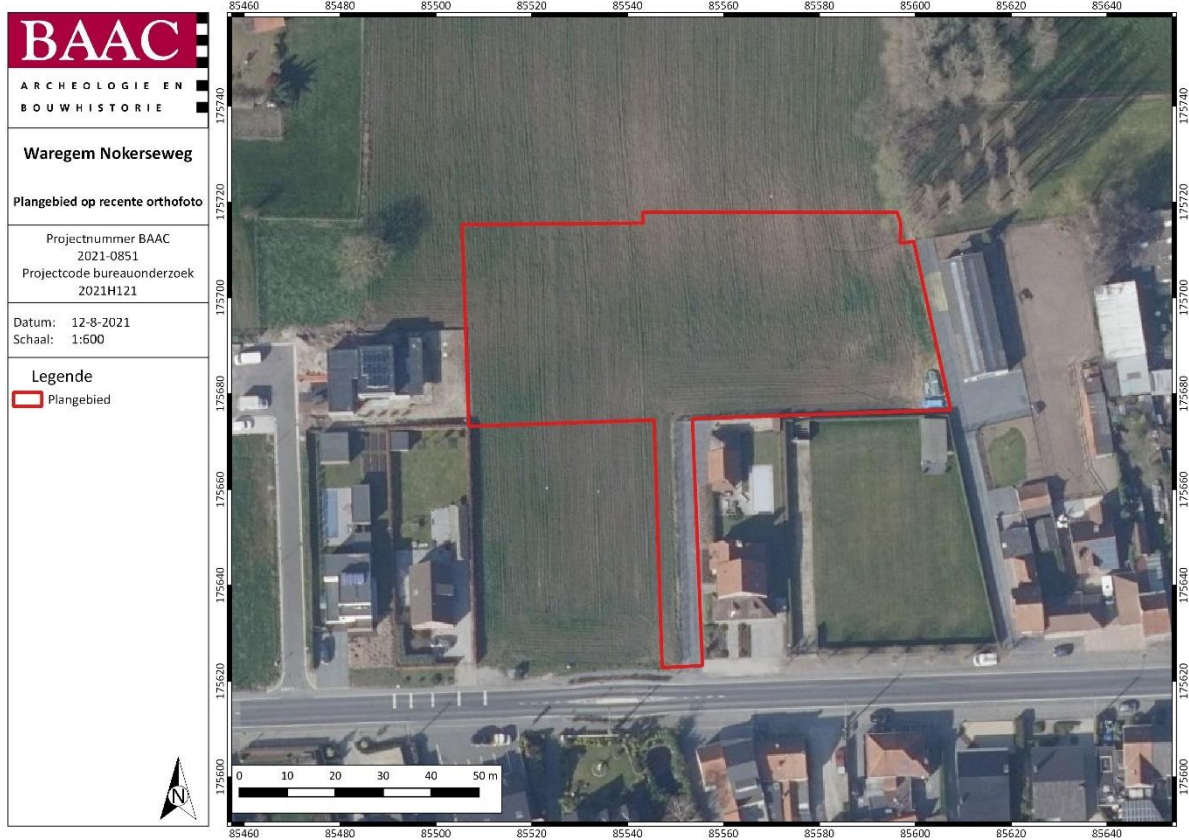
⁵¹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020 fig.3

					ALS AKKERLAND KAN OOK ZORGEN VOOR VONDSTEN AAN HET OPPERVLAKE DIE NIET GERELATEERD ZIJN AAN DE LOCATIE ZELF, OMWILLE VAN AANVOER VAN MATERIALEN VOOR BEMESTING
LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK	JA	JA	NEE	JA	DIENT UITGEVOERD TE WORDEN OM DE TOESTAND VAN DE BODEM NA TE GAAN EN HET STEENTJDPOTENTIEEL TE BEPALEN; NOODZAKELIJK VOOR HET BEPALEN VAN VERDERE ONDERZOEKSSTAPPEN
VERKENNEND/ WAARDEREND BOORONDERZOEK	JA	MISSCHIEN	NEE	MISSCHIEN	AFHANKELIJK VAN DE RESULTATEN VAN HET LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK
PROEFPUTTEN-ONDERZOEK STEENTIJ	JA	MISSCHJEN	NEE	MISSCHIEN	AFHANKELIJK VAN DE RESULTATEN VAN HET LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK
PROEFSLEUVEN/ PROEFPUTTEN ONDERZOEK	JA	JA	NEE	JA	DIT IS NOODZAKELIJK OM DE AANWEZIGHEID VAN SPORENSITES NA TE GAAN; EVENEENS AFHANKELIJK VAN HET LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK

In eerste instantie dient verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem onder de vorm van een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd te worden. Dit om de toestand van de bodem na te gaan, om het steentijdpotentieel in te schatten en om mogelijke archeologische niveaus vast te stellen. Indien blijkt dat de bodem onverstord is en een voldoende intact bewaarde bodem aanwezig is, dient een steentijdonderzoek uitgevoerd te worden aan de hand van archeologische boringen. Indien de bodem geen potentieel heeft voor steentijdarcheologie maar wel nog voor sporenarcheologie, dan dient een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden. Indien de bodem volledig verstord is en er is geen archeologisch niveau bewaard, dan dient er geen verder onderzoek meer te gebeuren.

2.4.4 Afbakening onderzoeksterrein

Aangezien het om een verkavelingsaanvraag gaat, wordt uitgegaan van een volledige verstoring van het terrein. Hierdoor wordt het volledige plangebied opgenomen als advieszone voor het verdere vooronderzoek.

*Plan 18: Plangebied met afbakening van de zone voor verder vooronderzoek (digitaal; 1:1;
12/08/2021)*

3 Samenvatting

Naar aanleiding van een verkavelingsaanvraag voor een plangebied aan de **Nokerseweg te Waregem**, heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota met uitgesteld traject opgemaakt. Er kon enkel een bureauonderzoek uitgevoerd worden.

Het plangebied ligt op de grens van zandig Vlaanderen in het Schelde-Leie interfluvium van de Vlaamse Vallei met de zuidelijke uitloper van de Vlaamse Vallei. Het plangebied ligt vlak ten noorden van de Soetebeek en op ca. 1 km ten oosten van de Gaverbeek. Het landschap klimt op van de Gaverbeekvallei in het westen naar hoger gelegen heuvels in het oosten. Dergelijk landschap was aantrekkelijk voor steentijdbewoning. Op basis van het historische kaartmateriaal lag het plangebied steeds aan de Nokerse Weg en had het een permanent onbebouwd en landelijk karakter.

Op basis van het bureauonderzoek kon een matige verwachting opgesteld worden voor sites uit de steentijden, metaaltijden en Romeinse periode. Er zijn in omgeving rondom het plangebied weinig tot geen gekende archeologische waarden uit deze perioden. Voor sporensites uit de (late) middeleeuwen kon er een verhoogde verwachting opgesteld worden aangezien deze sporen uit deze periode reeds aangetroffen werden bij recent proefsleuvenonderzoek.

De gekende verstoring ter hoogte van het plangebied is beperkt. Het plangebied werd op basis van het historische kaartmateriaal tot op heden steeds afgebeeld als landbouwgrond. Mogelijk heeft het eeuwenlange ploegen de intactheid van de bodem aangetast. Aangezien er een verkaveling wordt gepland, wordt uitgegaan van een volledige verstoring van het plangebied en bijgevolg een grote impact op het bodemarchief.

Gezien de beperkte archeologische kennis van de omgeving, is er een groot potentieel op kennisvermeerdering aanwezig voor alle perioden en specifiek voor steentijdsites en sporensites uit de metaaltijden en Romeinse periode. Echter, om dit kennispotentieel beter in te schatten, moeten de bodemopbouw en eventuele verstoringen binnen het plangebied beter in kaart gebracht worden. Bijgevolg wordt verder vooronderzoek geadviseerd, in eerste instantie in de vorm van een landschappelijk bodemonderzoek. Dit onderzoek, en de mogelijk vervolgstappen, worden toegelicht in het programma van maatregelen.

4 Lijsten

4.1 Figurenlijst

Figuur 1: Zicht op toegang plangebied met grind oprit.	5
Figuur 2: Ontwerp verkavelingsplan	7
Figuur 3: De vorming van de Vlaamse Vallei in de loop van het pleistoceen	14
Figuur 4: Schematische voorstelling van een vlechtend geulenpatroon, zoals dit in de Vlaamse Vallei actief was in het Weichseliaan	15
Figuur 5: Schematische voorstelling van een meanderend rivierenpatroon, zoals dit in de vallei van de Leie/Schelde actief is vanaf het laatglaciaal. 1: Kronkelwaarden (binnenkant van de rivierbocht), 2: Oeverwal (buitenkant van de rivierbocht), 3: Komgronden, 4: Oude, verlande riviermeander.	16
Figuur 6: Kenmerken van de quartairgeologische kaart betreffende het plangebied	20
Figuur 7: Allesporenkaart Nokerseweg op Atlas der Buurtwegen	33
Figuur 8: Allesporenkaart Felix Verhaeghestraat op Atlas der Buurtwegen.....	34

4.2 Plannenlijst

Plan 1: Plangebied op topografische kaart (digitaal; 1:10.000; 12/08/2021)	2
Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB) (digitaal; 1:250; 12/08/2021)	3
Plan 3: Plangebied met weergave van te verkavelen terrein op orthofoto(digitaal; 1:1; 12/08/2021)	6
Plan 4: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) met waterwegen (digitaal; 1:1; 12/08/2021)	12
Plan 5: Plangebied op het DHM (digitaal; 1:1; 12/08/2021)	13
Plan 6: Plangebied op de tertiairgeologische kaart (digitaal; 1:50.000; 12/08/2021)	18
Plan 7: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:50.000 (digitaal; 1:50.000; 12/08/2021)	19
Plan 8: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen (digitaal; 1:20.000; 12/08/2021).....	21
Plan 9: Plangebied op de Villaretkaart (analoog; onbekend; 12/08/2021)	25
Plan 10: Plangebied op de Ferrariskaart (analoog; 1:25.000; 12/08/2021)	26
Plan 11: Plangebied op de Vandermaelenkaart (analoog; 1:20.000; 12/08/2021)	27
Plan 12: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen (analoog; 1:2500; 12/08/2021)	28
Plan 13: Plangebied op de Poppkaart (analoog; 1:1.250-1:7.500; 12/08/2021)	29
Plan 14: Plangebied op de orthofoto uit 1971 (digitaal; 1:1; 12/08/2021).....	30
Plan 15: Plangebied op orthofoto 2000-2003 (digitaal; 1:1; 12/08/2021).....	31
Plan 16: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart met weergave van in akte genomen (archeologie)nota's (digitaal; 1:1; 12/08/2021)	35
Plan 17: Synthesepan met CAI-meldingen op DHM en bodemkaart (digitaal; 1:1; 12/08/2021)	38
Plan 18: Plangebied met afbakening van de zone voor verder vooronderzoek (digitaal; 1:1; 12/08/2021)	41

4.3 Tabellenlijst

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.	31
Tabel 2: (Archeologie)nota's en/of eindverslagen in de regio	36
Tabel 3: Overzicht van de keuze onderzoeksmethode	39

5 Bibliografie

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2021a. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0)*, Brussel. Available at: https://www.onroerenderfgoed.be/sites/default/files/2019-03/CGP_V4_geen_TC_20190322.pdf.
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2020. Een beslissingsboom voor verplicht archeologisch vooronderzoek. Available at: https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/content/images/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v7.pdf.
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2021b. Loket onroerend erfgoed: archeologienota's en eindverslagen. Available at: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/goedgekeurd> [Accessed May 24, 2017].
- AGIV, 2021a. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Digitaal Hoogte Model. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2021b. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootschalig Referentiebestand (GRB). Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2021c. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschalig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2021d. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- BORREMANS, M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Gent: Academia Press.
- BROOThAERS, L., 2003. *Geologie van Vlaanderen, een schets*, Brussel.
- BRUYNINCKX, T., 2018. *Archeologienota: Waregem Felix Verhaeghestraat*,
- CAI, 2021. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerenderfgoed.be/>.
- DERWEDUWEN, N., 2018. *Nokerseweg te Waregem (West-vlaanderen)*., Gent. Available at: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/8878>.
- DOV VLAANDEREN, 2021a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DOV VLAANDEREN, 2021b. Databank Ondergrond Vlaanderen, neogeen/paleogeen (tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DOV VLAANDEREN, 2021c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- GEOPUNT, 2021a. GEOPUNT VLAANDEREN.

- GEOPUNT, 2021b. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2021c. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2021d. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2021e. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2021f. GEOPUNT VLAANDEREN: Villaretkaart (1745-1748). *GEOPUNT, 2021. GEOPUNT VLAANDEREN: Villaretkaart (1745-1748)*.
- GEOPUNT, 2020. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845).
- GEOPUNT, 2021g. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854).
- DE GEYTER, G., 1999. *Toelichting bij de Geologische kaart van België (Vlaams Gewest). Kaartblad 29: Kortrijk*, Brussel: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie.
- Google, 2021. Google Streetview.
- INVENTARIS ONROEREND ERFGOED, 2021. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroenderfgoed.be>.
- JACOBS, J. et al., 1999. Toelichting bij de quartairgeologische kaart van België, Vlaams Gewest: Kaartblad 29 Kortrijk. , p.69.
- KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2020. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.
- DE LOGI, A. & VAN CAUWENBERGH, S., 2010. *Archeologisch vooronderzoek Waregem - Grasdreef 2 tot 3 november 2010*, Drongen. Available at: <https://oar.onroenderfgoed.be/item/3421>.
- DE MOOR, G., 1997. *Toelichting bij de quartairgeologische kaart van België, Vlaams Gewest: Kaartblad 21 Tielt*, Gent.
- DE MOOR, G. & MOSTAERT, F., 1993. *Geomorfologische kaart van België 1:50000.*, Leuven.
- DE MOOR G., VERMEIRE S., A.R., 1999. *Geologie van het quartair, kaartblad 22 Gent.*, Gent.
- VAN STRYDONCK, M., DE MULDER, G. & ALDERWEIRELDT, M., 2000. *De Schelde: verhaal van een rivier*, Leuven: Davidsfonds Uitgeverij nv.
- VERBRUGGEN, C., DENYS, L. & KIDEN, P., 1991. Paleo-ecologische en geomorfologische evolutie van Laag- en Midden-België tijdens het Laat-Kwartair. *De Aardrijkskunde*, 1991/3, pp.357–376.